

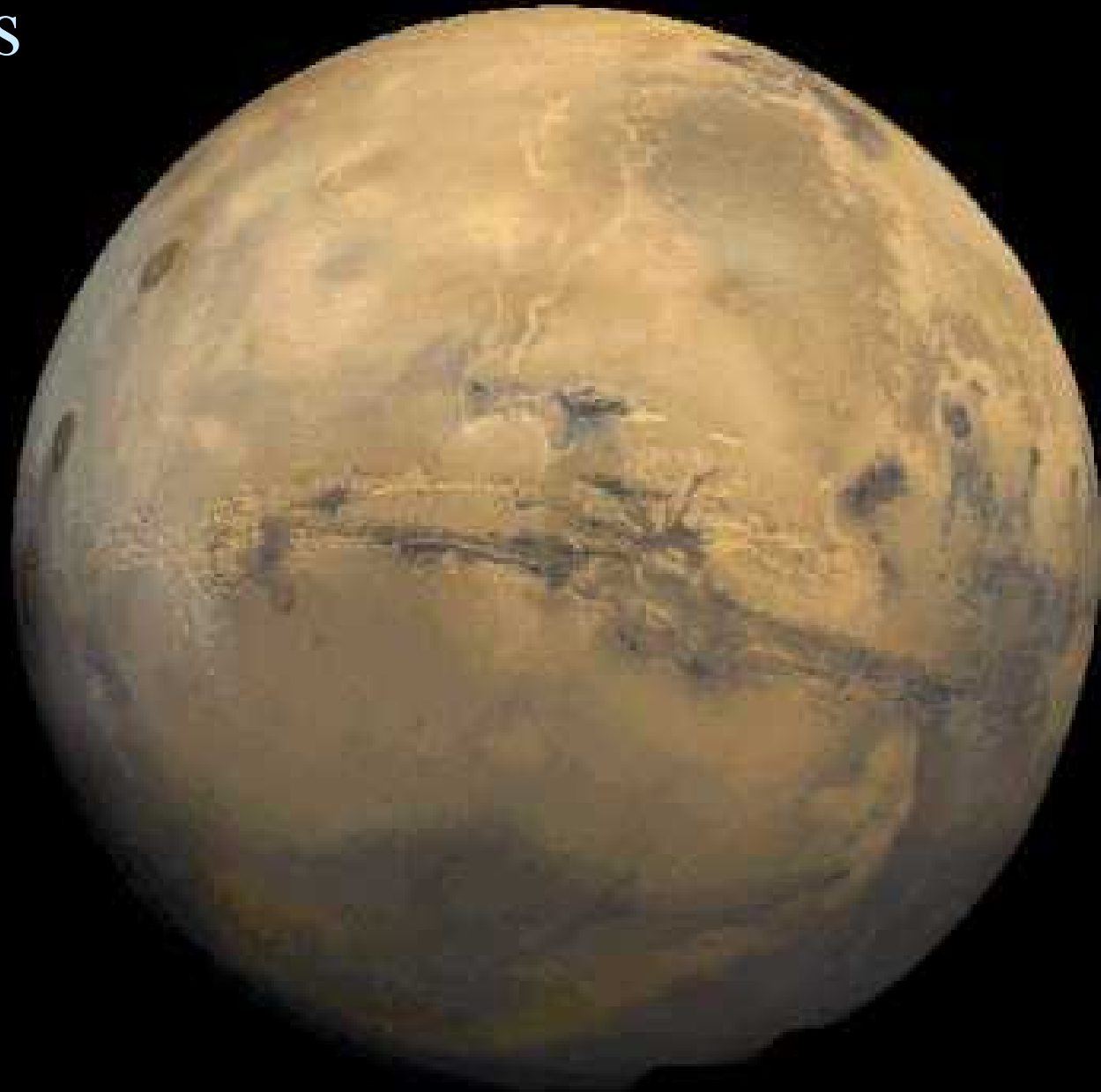
EKOLOGIA

WBNZ 961

Wykład 2
Ziemia jako środowisko życia

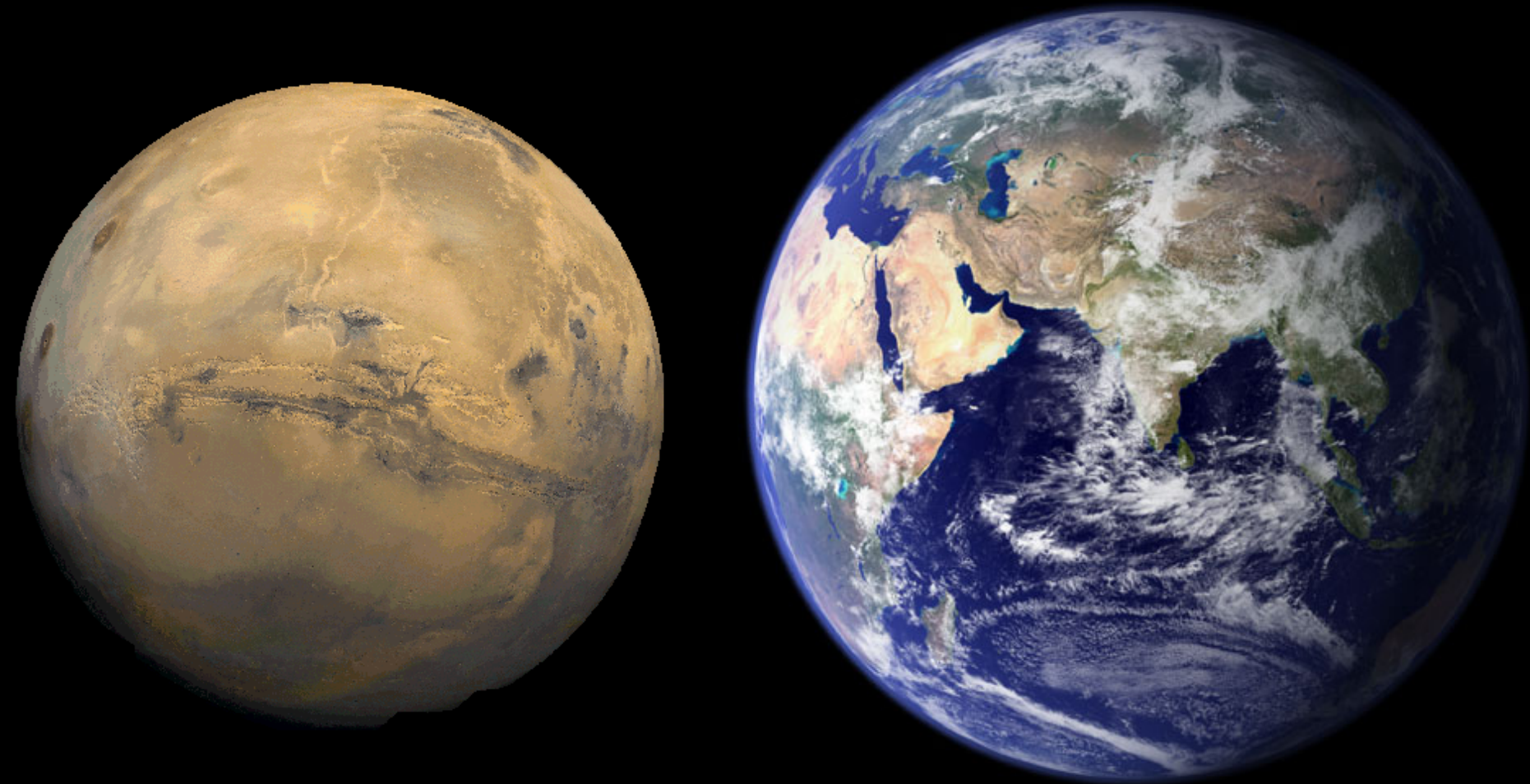
Mars

Ziemia

Życie na Ziemi widać z daleka

CO TO JEST „ŻYCIE”?

PYTANIE ZASADNICZE:

- **Co to jest życie?**
  - kłopoty z definicją
    - (co to jest definicja?)
  - nie ma jednej definicji życia
  - definicje umowne

MOŻNA KORZYSTAĆ Z WIKIPEDII (WERSJA ANGIELSKA) [BEZ GWARANCJI!!!]

Life - Wikipedia, the free encyclopedia - Opera

Plik Edycja Widok Zakładki Widżety Narzędzia Pomoc

http://en.wikipedia.org/wiki/Life

life definition wiki

Log in / create account

WIKIPEDIA
The Free Encyclopedia

Main page
Contents
Featured content
Current events
Random article
Donate to Wikipedia

Interaction
Help
About Wikipedia
Community portal
Recent changes
Contact Wikipedia

Toolbox
Print/export

Languages
العربية
Aragonés
Aymar aru
Azərbaycanca

Article Discussion

Read View source View history

Search

Life

From Wikipedia, the free encyclopedia

For other uses, see Life (disambiguation).

Life (cf. *biota*) is a characteristic that distinguishes **objects** that have **signaling and self-sustaining processes** (i. e., **living organisms**) from those that do not,^{[1][2]} either because such functions have ceased (**death**), or else because they lack such functions and are classified as **inanimate**.^{[3][4]} **Biology** is the science concerned with the study of life.

Living organisms undergo **metabolism**, maintain **homeostasis**, possess a capacity to **grow**, respond to **stimuli**, **reproduce** and, through **natural selection**, adapt to their environment in successive generations. More complex living organisms can communicate through various means.^{[1][5]} A diverse array of living organisms (life forms) can be found in the **biosphere** on **Earth**, and the properties common to these organisms—**plants**, **animals**, **fungi**, **protists**, **archaea**, and **bacteria**—are a **carbon-** and **water-based cellular** form with complex **organization** and heritable **genetic** information.

In **philosophy** and **religion**, the **conception** of life and its nature varies. Both offer interpretations as to how life relates to **existence** and **consciousness**, and both touch on many related issues, including **life stance**, **purpose**, **conception of a god or gods**, a **soul** or an **afterlife**.

Contents [hide]

- Early theories about life
  - Materialism
  - Hylomorphism
  - Vitalism
- Definitions
  - Biology
  - Biophysics
  - Living systems theories
- Origin

Plants in the Rwenzori Mountains, Uganda

Scientific classification

Domains and kingdoms

Life on Earth:

- Non-cellular life (viruses) ^[note 1]
- Cellular life
  - Bacteria
  - Archaea
  - Eukarya
    - Protista

Start

2 Mi...

Life - ...

Total C...

Micros...

PL

100%

23:25

DEFINIOWANIE ŻYCIA PRZEZ ENUMERACJĘ ATRYBUTÓW ŻYWEGO OBIEKTU

- Jedność strukturalna wszystkich organizmów
  - C, H, O, N, S, P ....
  - białka, tłuszczoce, węglowodany
  - budowa komórkowa
  - kod genetyczny
- Zdolność do przetwarzania materii (**METABOLIZM**)
- Zdolność do replikacji (**ROZMNAŻANIE**)
- Działanie doboru naturalnego (**EWOLUCJA**)

Skład chemiczny organizmów

Pierwiastki						Związki chemiczne	Zawartość w organizmach				
							Bakteria	Roślina	grzyb	ryba	świnia
	H	O				Woda	75	94	90	83	57
C	H	O	N		S	Białka	17.5	1.4	3.6	12	20.1
C	H	O				Tłuszcze	2.5	0.4	0.4	3.5	20.2
C	H	O				Węglowodany	1.3	3.0	5.1	0	0
C	H	O	N	P		DNA, RNA, ATP	3.7	1.2	0.9	1.5	2.7

ZWIĄZKI ZREDUKOWANE: POTRZEBNA ENERGIA I DONOR ELEKTRONÓW

ŻYCIE JAKO WŁAŚCIWOŚĆ PLANETY

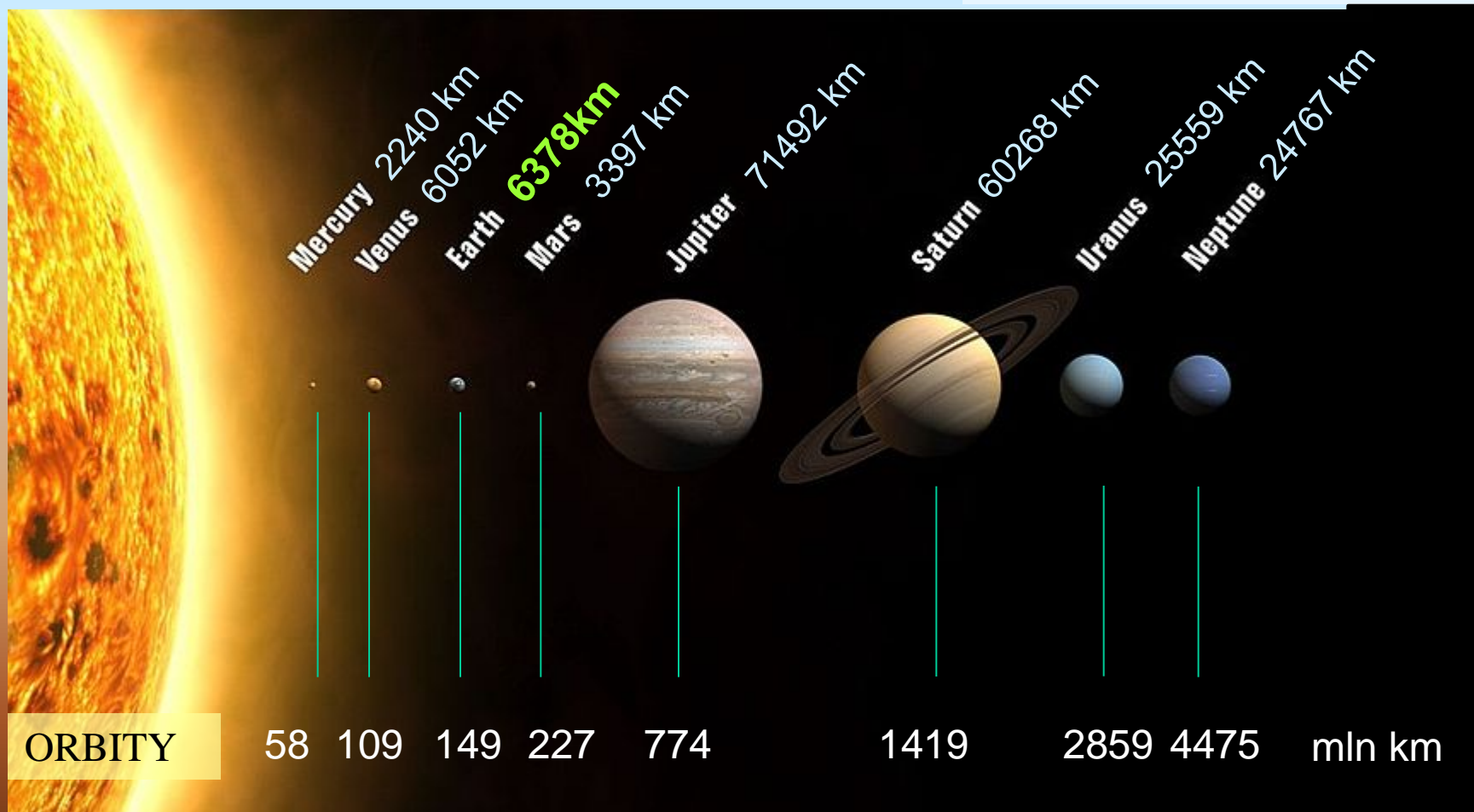
Życie to endoenergetyczny proces, polegający na cyklicznym utlenianiu i redukowaniu związków węgla, realizowany przez autokatalitycznie powielające się makrocząsteczki (organizmy).

CZY JEST ŻYCIE POZA ZIEMIĄ?

CZY I GDZIE POZA ZIEMIĄ SĄ WARUNKI DLA ISTNIENIA ŻYCIA?

Planety Układu Słonecznego

Promienie równikowe

WARUNKI UTRZYMANIA ŻYCIA

GWIAZDA

Odpowiednia klasa spektralna (temp. fotosfery 4000 – 7000 K)

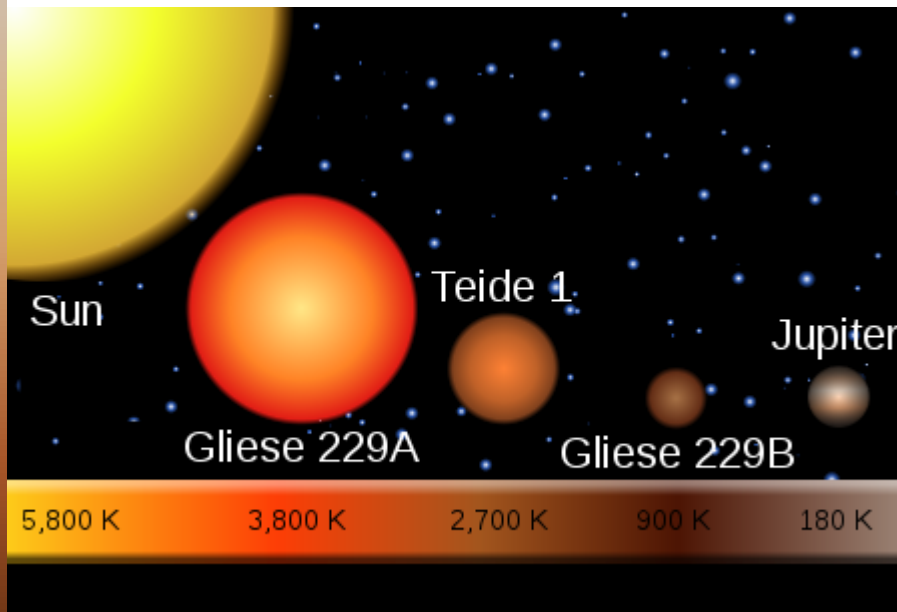
Stabilność w długim okresie (>kilka mld lat)

Odpowiednie natężenie UV

Wysoka „metaliczność”

Utrzymanie stabilnej ekosfery (*stable habitable zone*)

(tylko 5-10% gwiazd w galaktyce)

WARUNKI UTRZYMANIA ŻYCIA

PLANETA

Skalista (nie olbrzym gazowy)

Odpowiednia masa:

- utrzymanie atmosfery
- utrzymanie ciepła, tektonika
- żelazny rdzeń (dynamo, pole magnetyczne)

(0.3 – 10 × masa Ziemi)

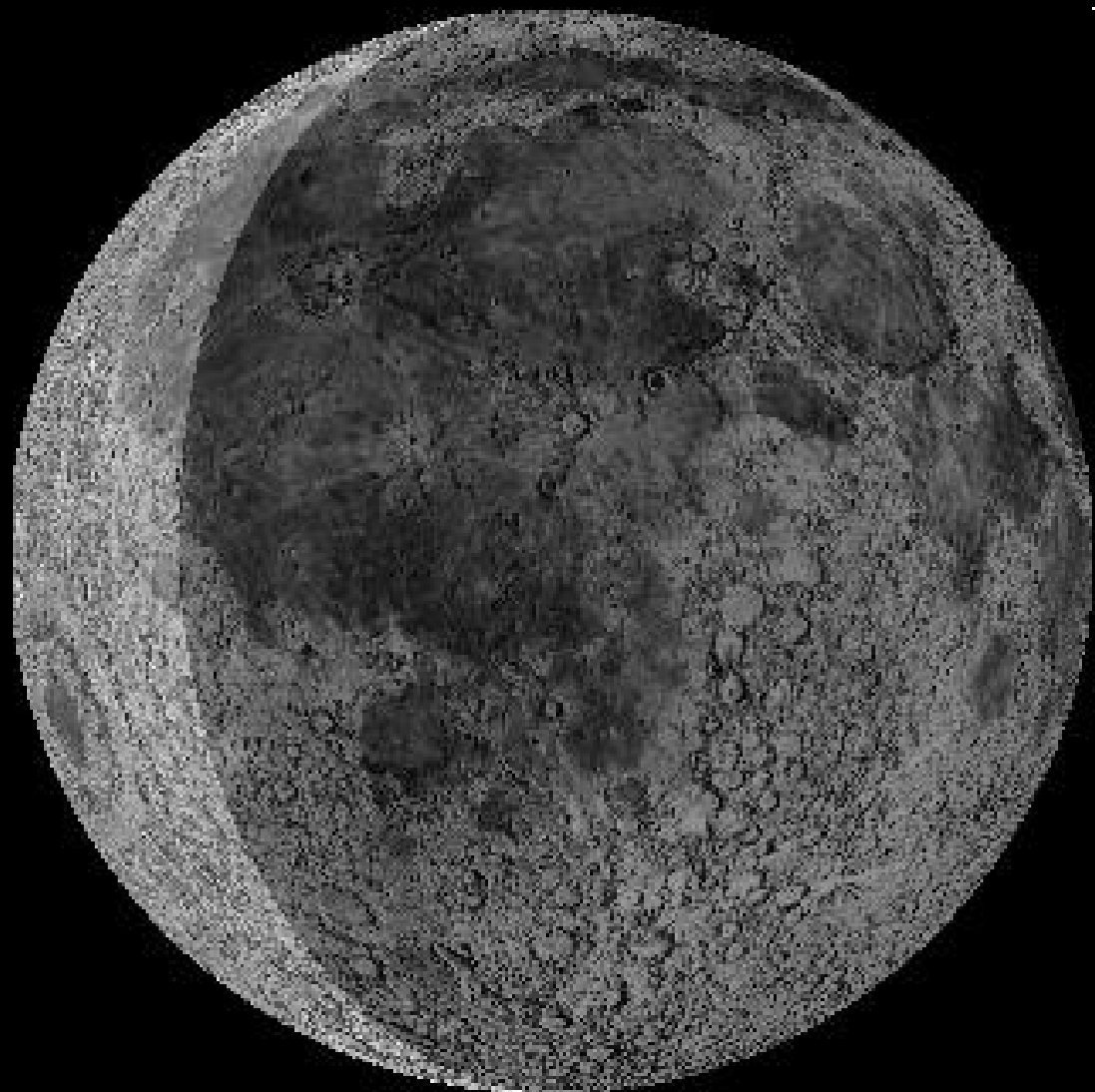
Mało ekscentryczna orbita (stabilne warunki) [$<10\%$ odkrytych]

Odpowiednie nachylenie osi (nie za duże, nie za małe)

Odpowiednia szybkość rotacji (wyrównanie temperatur, dynamo)

Geochemia: C, H, O, N, P, S .....

Księżyc

Promień równikowy 1738 km

Księżyce Jowisza

Io

3630 km

Europa

3138 km

Ganimedes

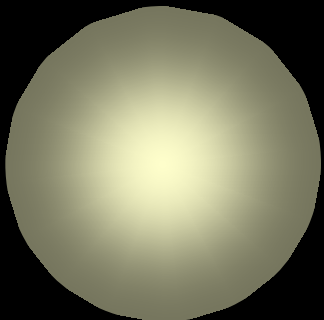
5262 km

Callisto

4800 km

Średnice

Księżyc Ziemi: 3476 km

Zarys średnicy
Ziemi: 12756 km

Księżyce Jowisza

Io

Europa

Ganimedes

Callisto

Księżyce Jowisza

Io

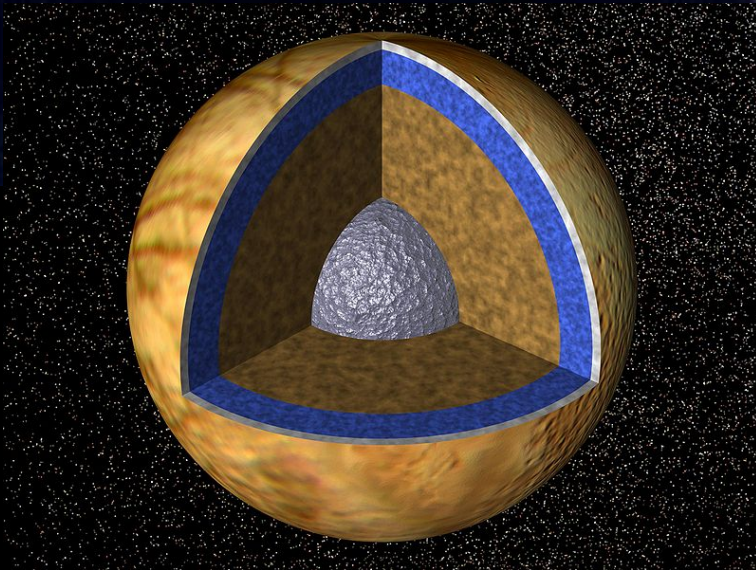
Europa

Ganimedes

Callisto

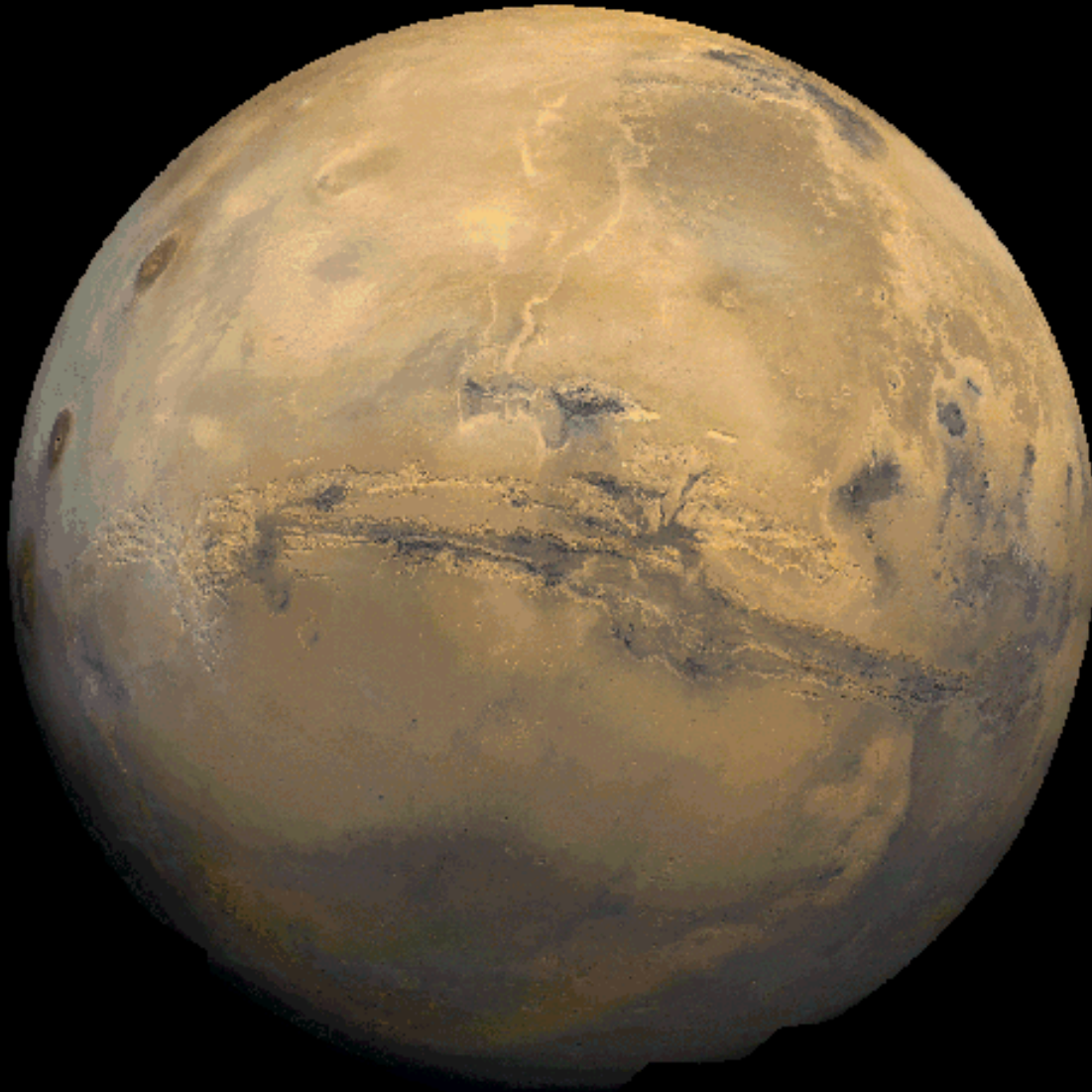

Enceladus

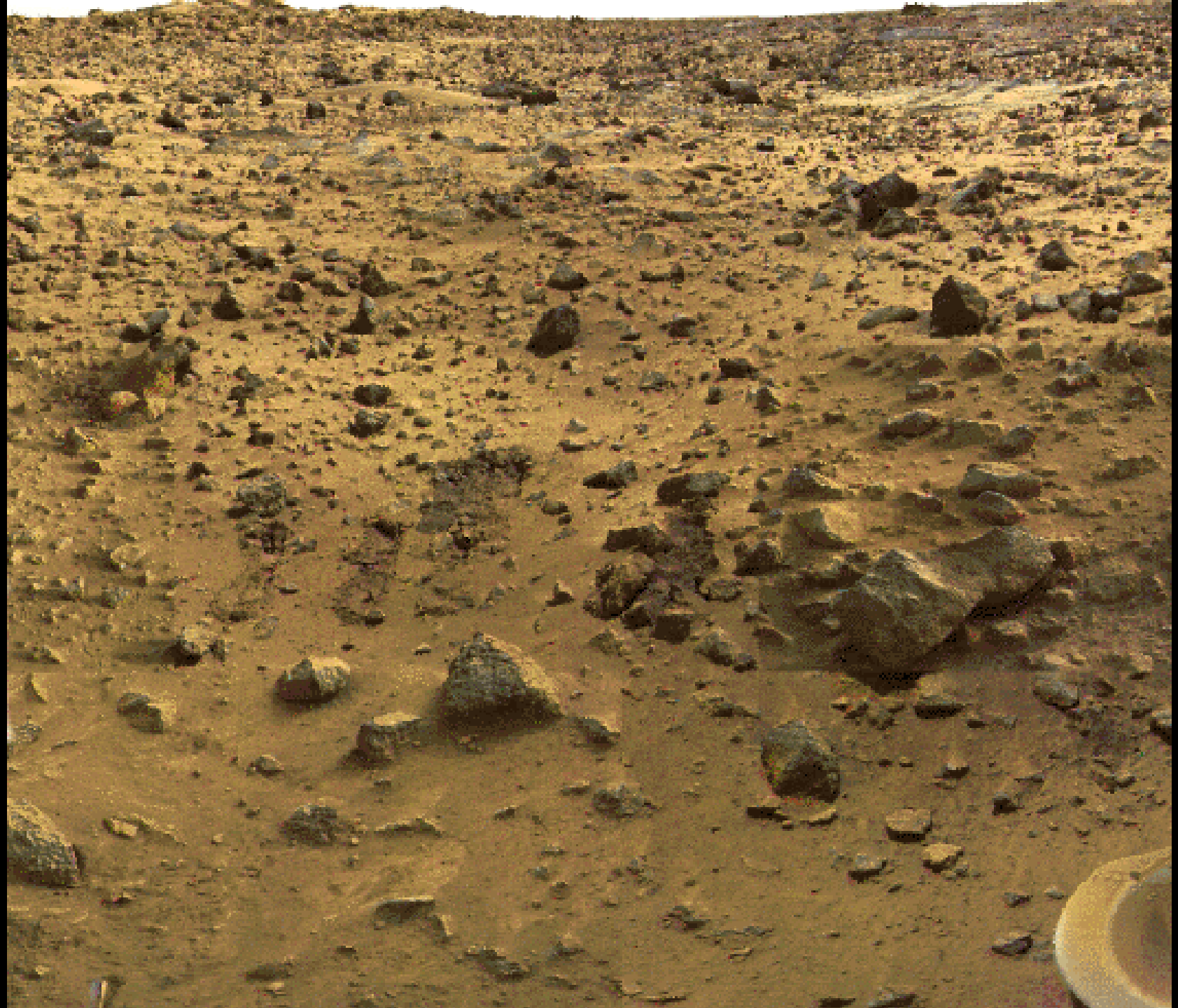

ŻYCIE NA MARSIE WIDAĆ Z BLISKA ???

H_2O
 CH_4

http://www.nasa.gov/mission_pages/msl/news/msl20130520.html

http://www.nasa.gov/mission_pages/msl/news/msl20130520.html

Curiosity

Pierwszy odwiert

„John Klein”

3.03.2013

Curiosity

Pierwszy odwiert

„John Klein”

3.03.2013

Curiosity

Pierwszy odwiert

„John Klein”

3.03.2013

Potencjalne warunki dla istnienia życia:

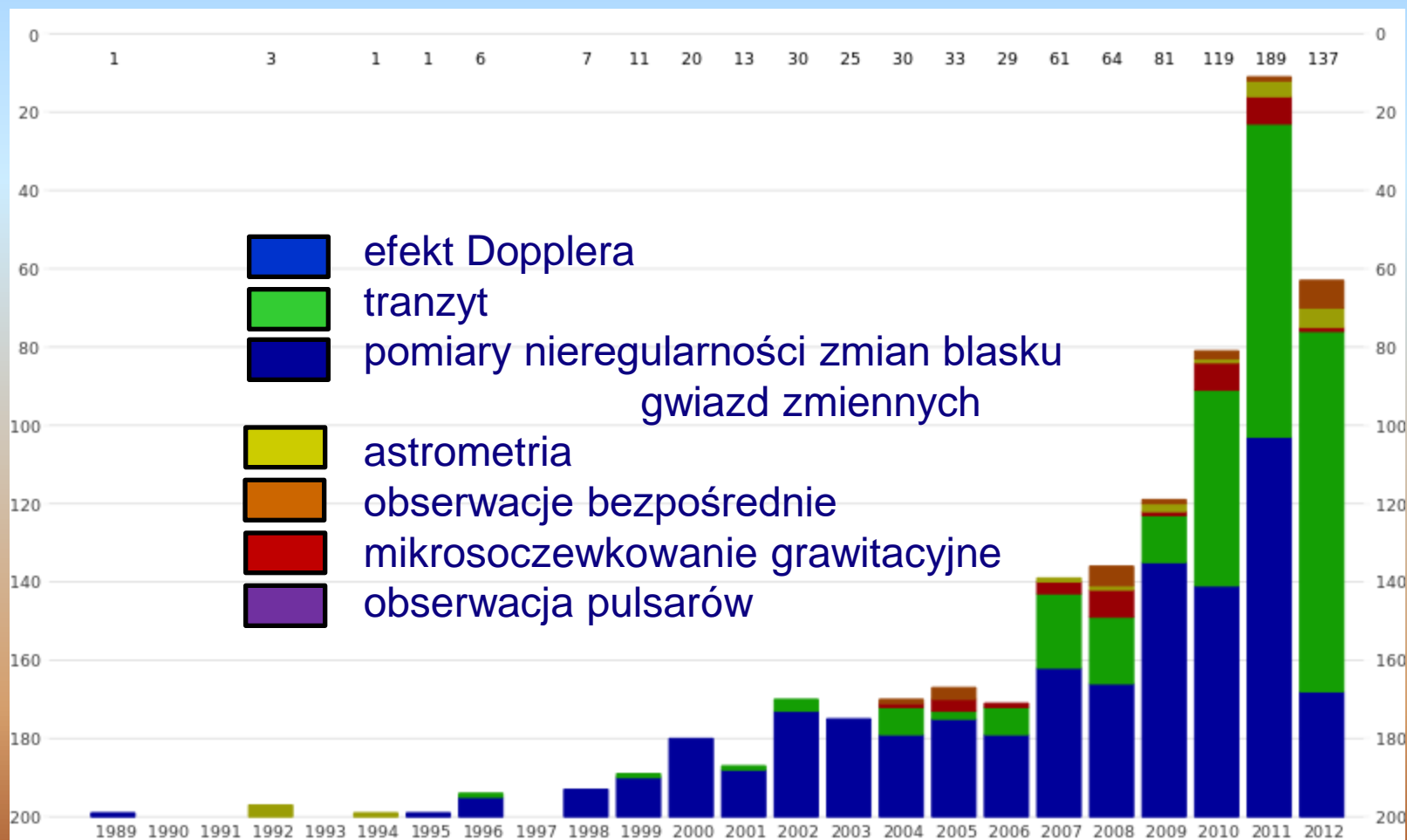
- odczyn zasadowy
- obecność minerałów zredukowanych
- gradient redoks
- woda

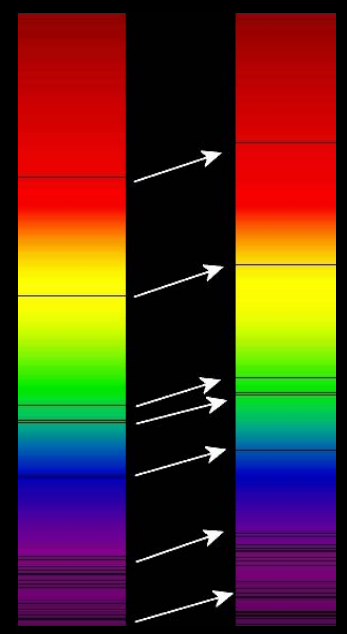
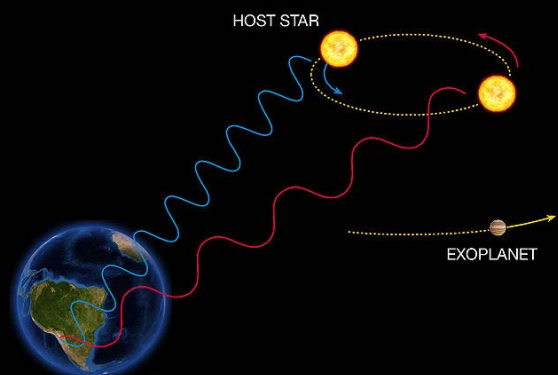
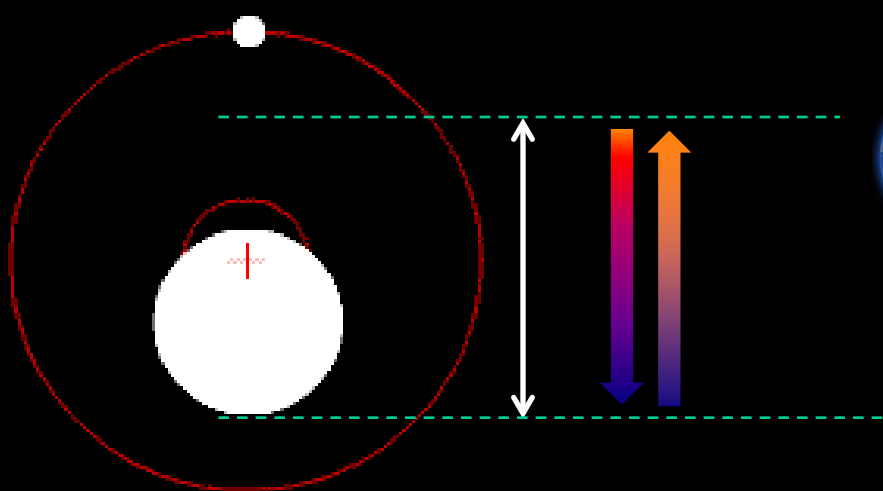
Planety pozasłoneczne (exoplanets)

- Pierwsze planety poza Układem Słonecznym: Wolszczan 1992 (radioastronomiczna obserwacja nieregularności pulsara)
- Obecnie (stan z dn. **4.X.2013**) wykrytych jest **992** planet w 756 układach planetarnych, w tym 168 wielokrotnych
- Stan z dn. **2.X.2014**: **1760** egzoplanet zweryfikowanych
- Stan z dn. **4.X.2015**: **1969** planet, 490 wielokrotnych

Metody poszukiwania planet

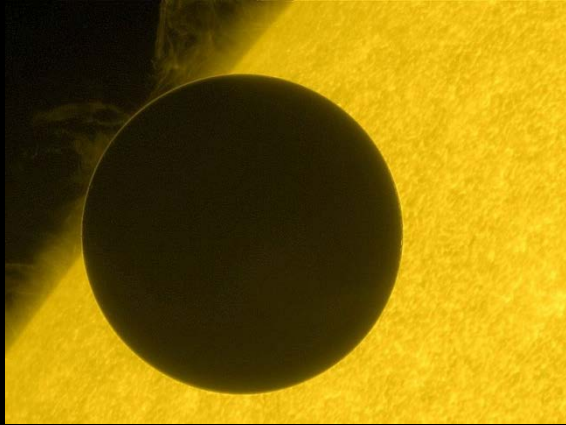
Efekt Dopplera

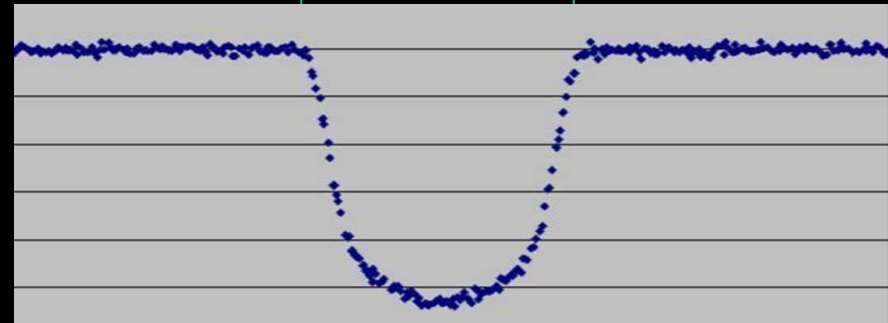
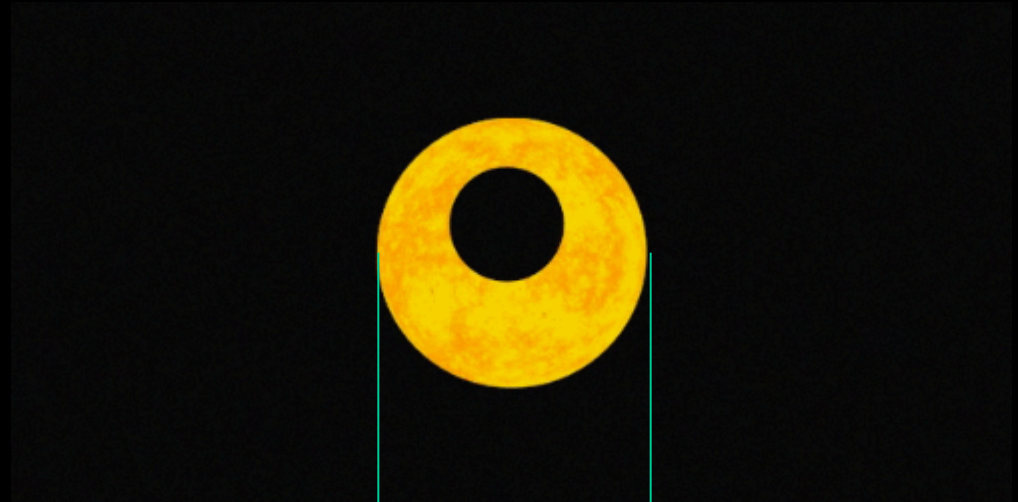
obserwator

Przesunięcie widma
ku czerwieni

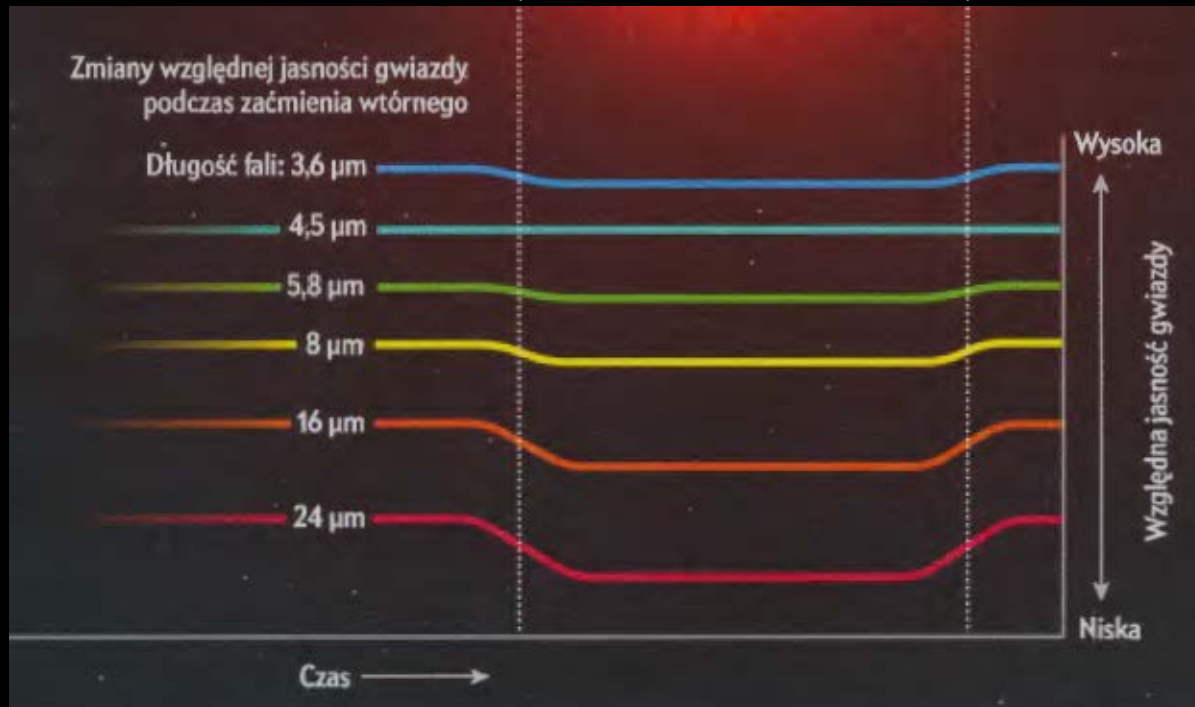
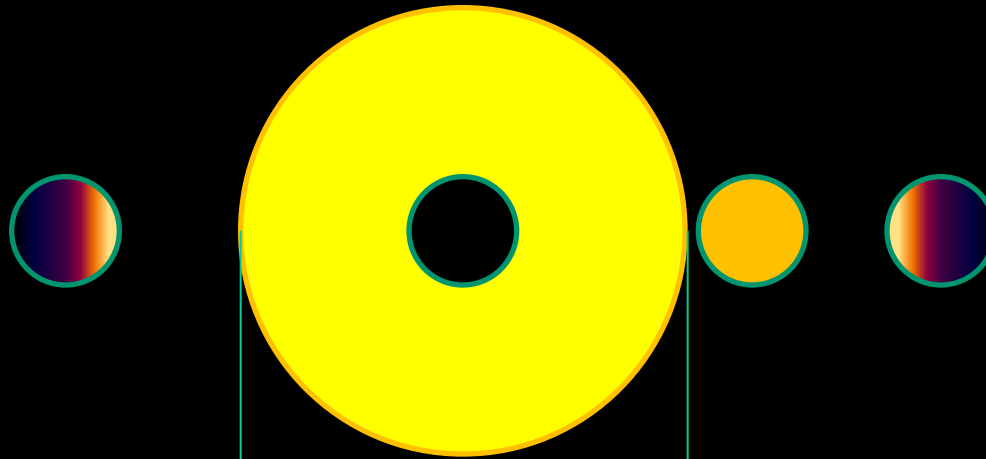
Tranzyt

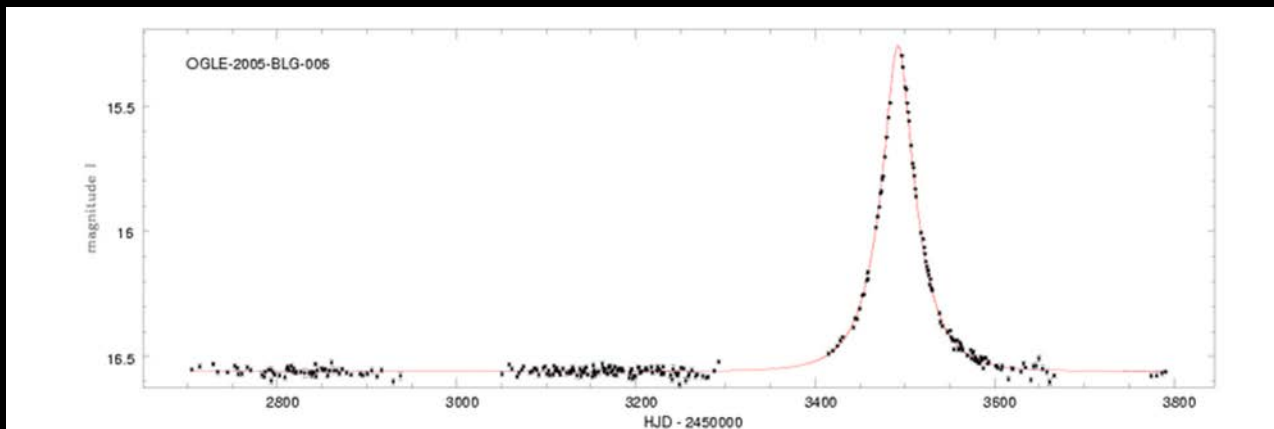
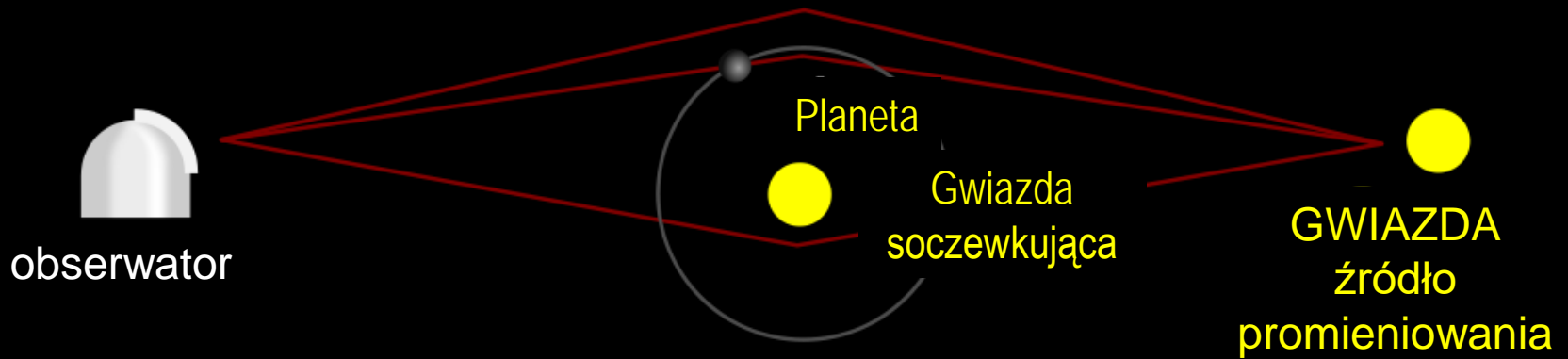
Przejście Wenus przed
tarczą Słońca 2012

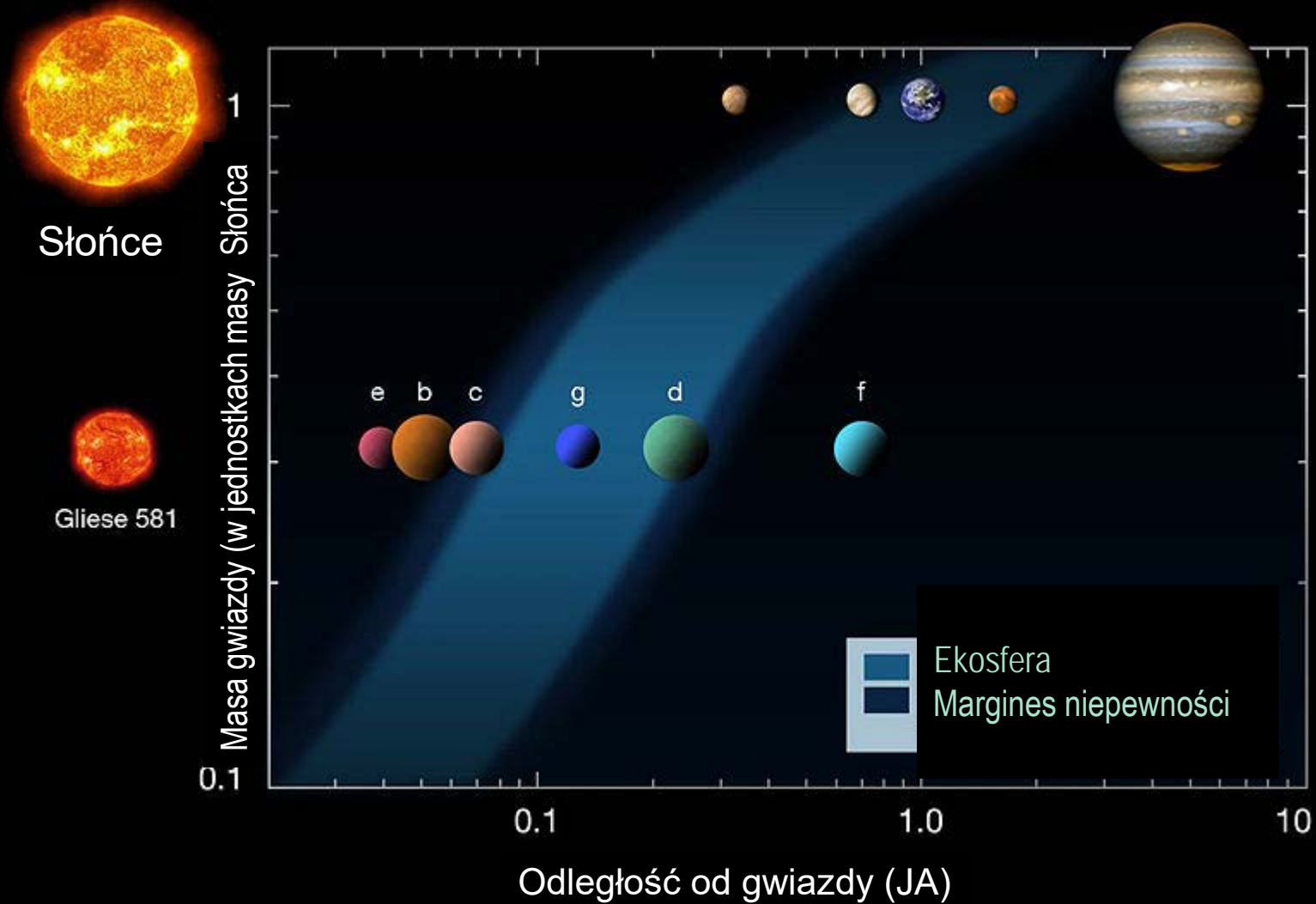
Tranzyt – atmosfera planety

Mikrosoczewkowanie grawitacyjne

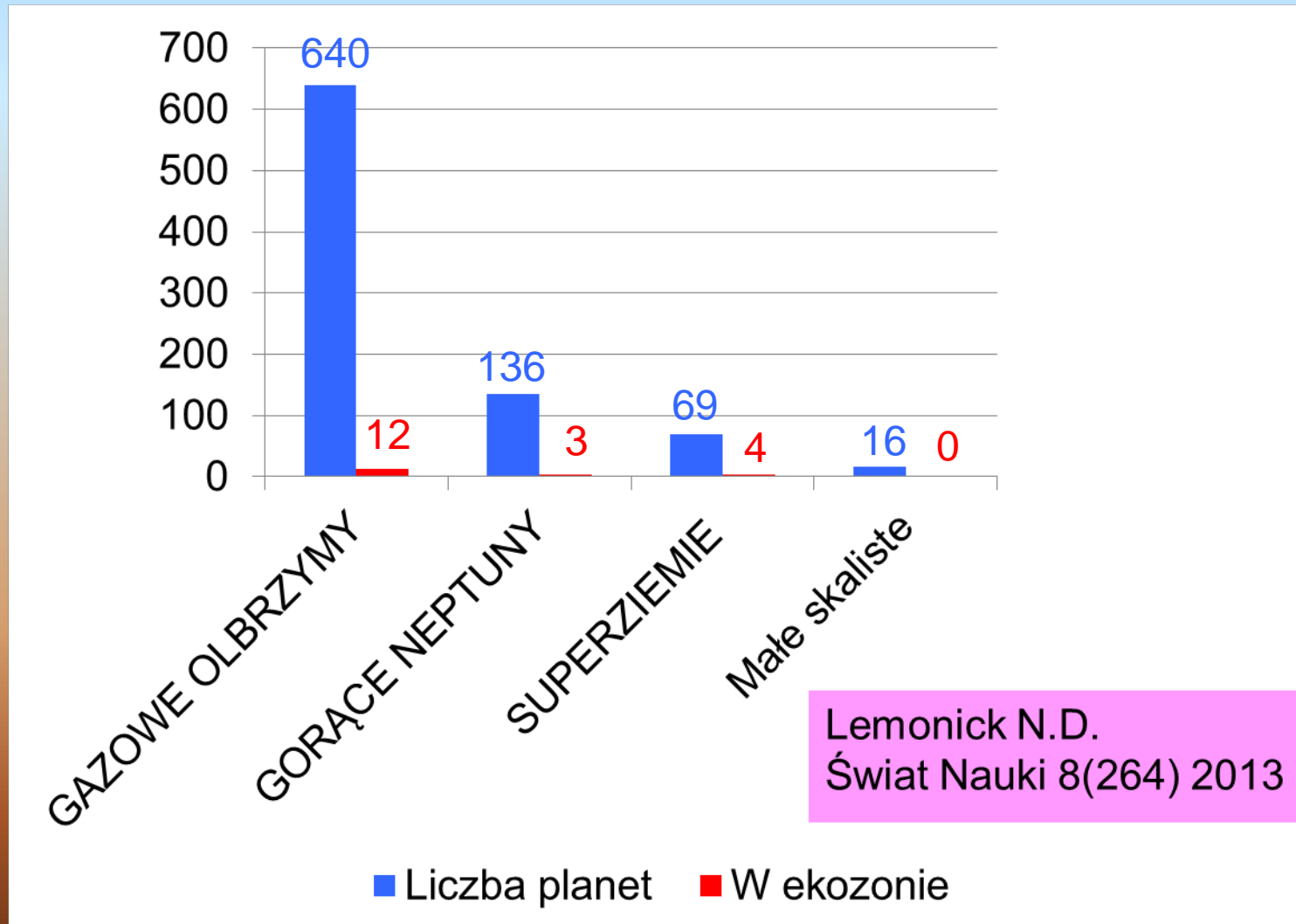

Planety w ekosferze

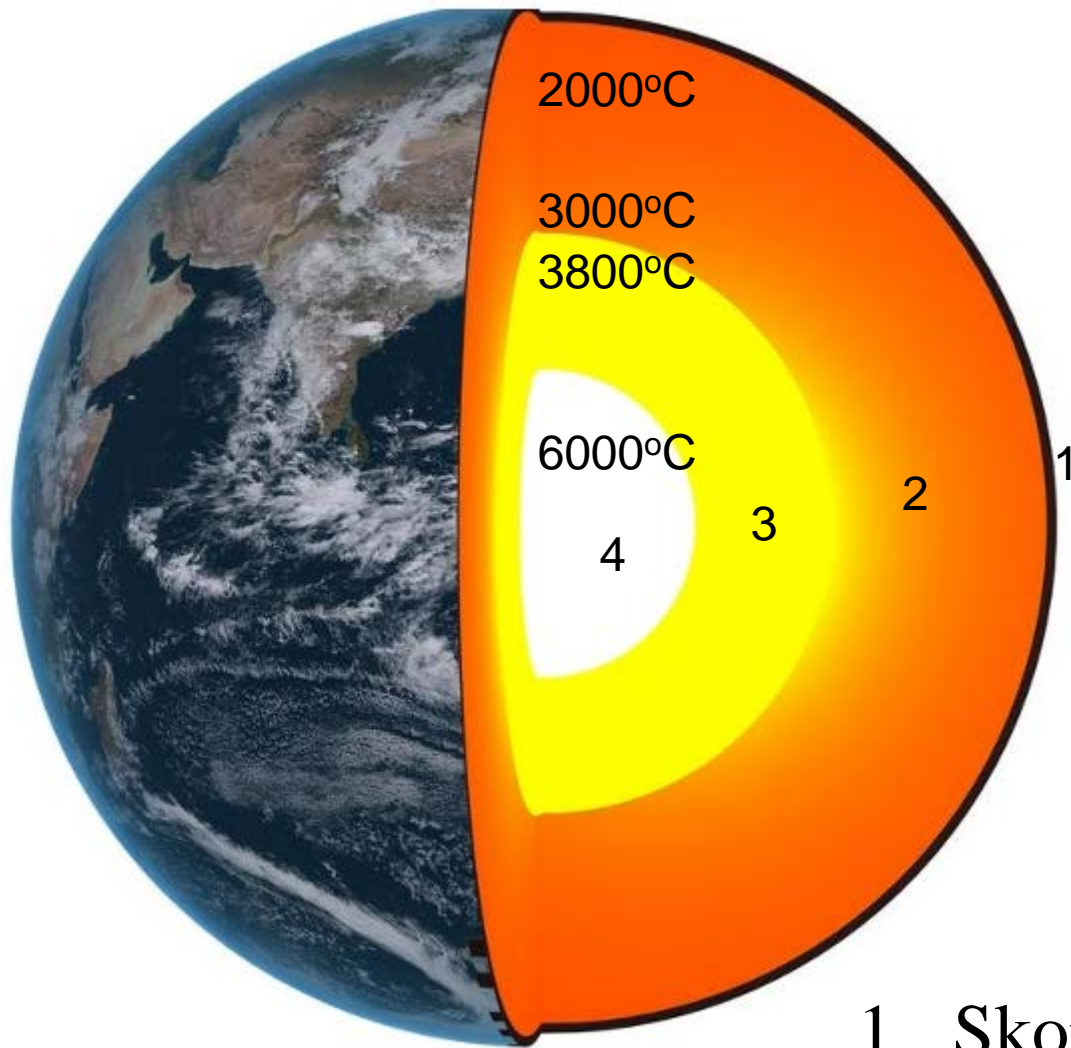

Charakterystyka 861 odkrytych planet

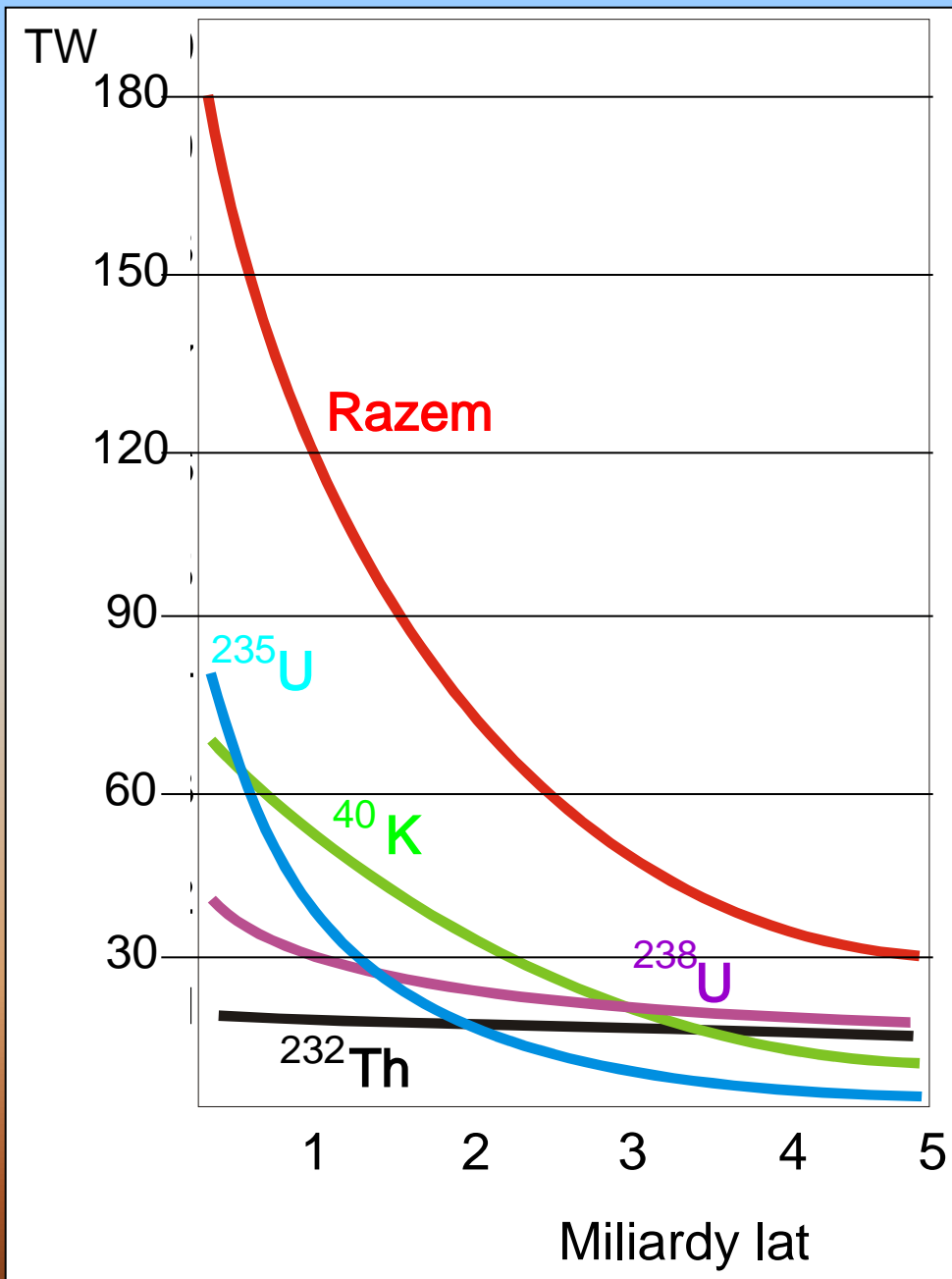
WSPÓŁCZESNE WARUNKI FIZYCZNE NA ZIEMI

ŹRÓDŁA ENERGII

1. Skorupa ziemiska: 10-40 km
2. Płaszcz: 3470 km
- 3 + 4. Jądro 2900 km

Promień równikowy: 6378 km

Energia cieplna
wytwarzana w
płaszczu Ziemi
wskutek rozpadu
pierwiastków
radioaktywnych

$$\text{TW} = 10^{12} \text{ W}$$

wg. Winogradowa, 1960,
zmienione

Całkowity przepływ ciepła geotermalnego:
30 to 44 TW

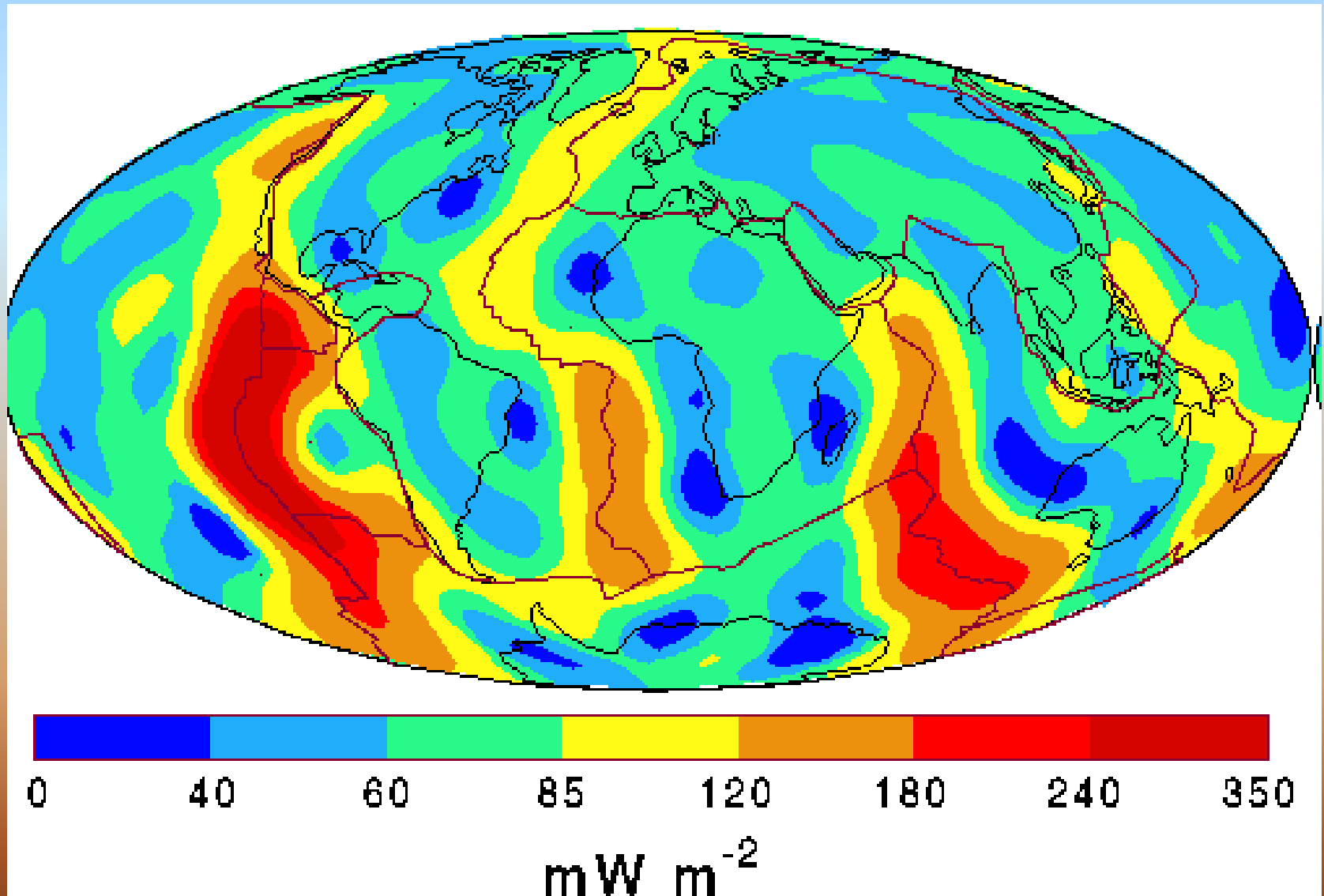
W tym z rozpadów promieniotwórczych
19 to 31 TW

Inne źródła ciepła:

resztkowe (5-10%)

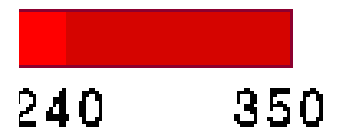
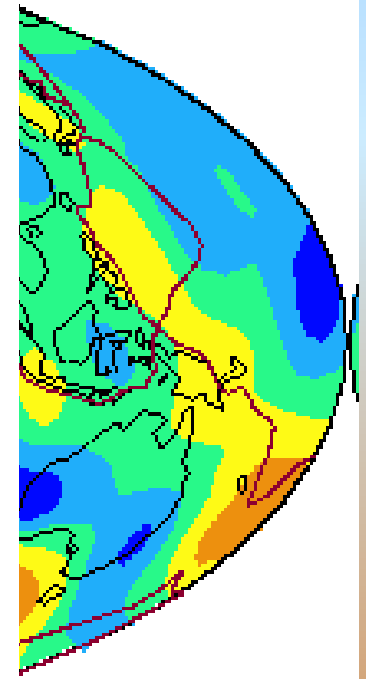
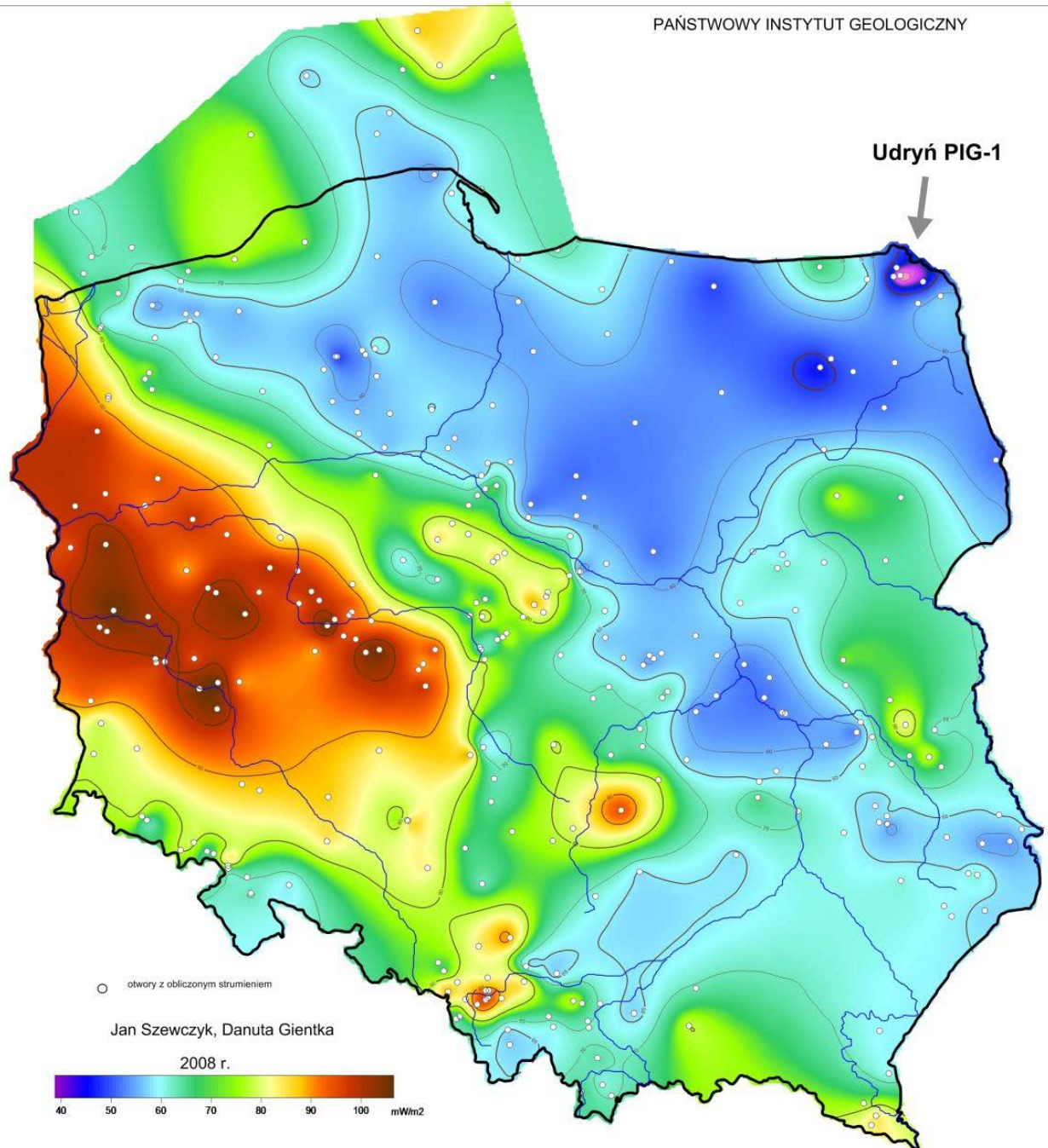
grawitacyjne (5-10%)

Energia geotermalna

średnio 75 mW/m²

Udryń PIG-1

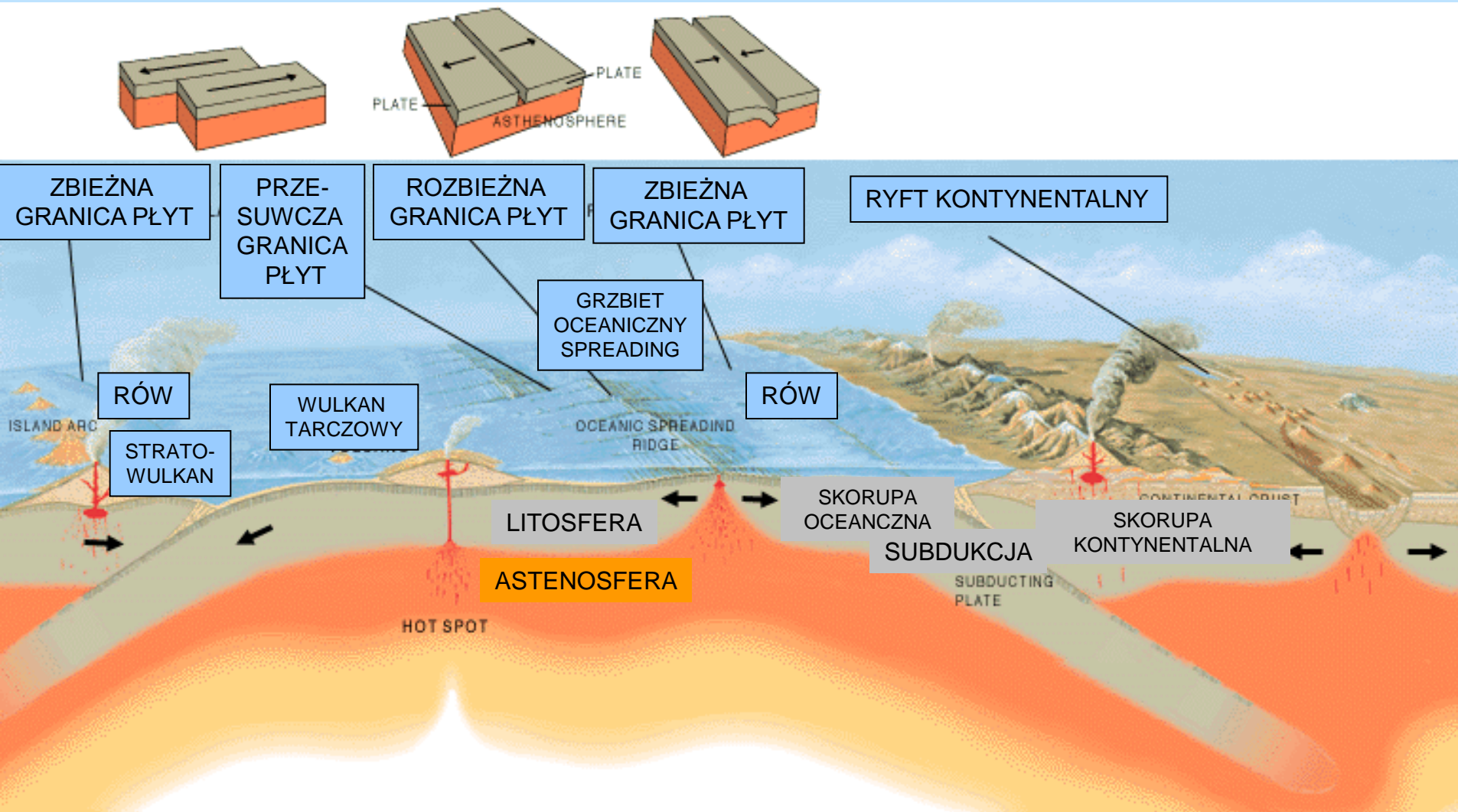
40

100 mWm⁻²

nieo 75 mW/m²

TEKTONIKA PŁYT

ENERGIA GEOTERMALNA NAPĘDZA RUCH KONTYNETÓW

Wczesny kambryj 544 – 511 mln lat

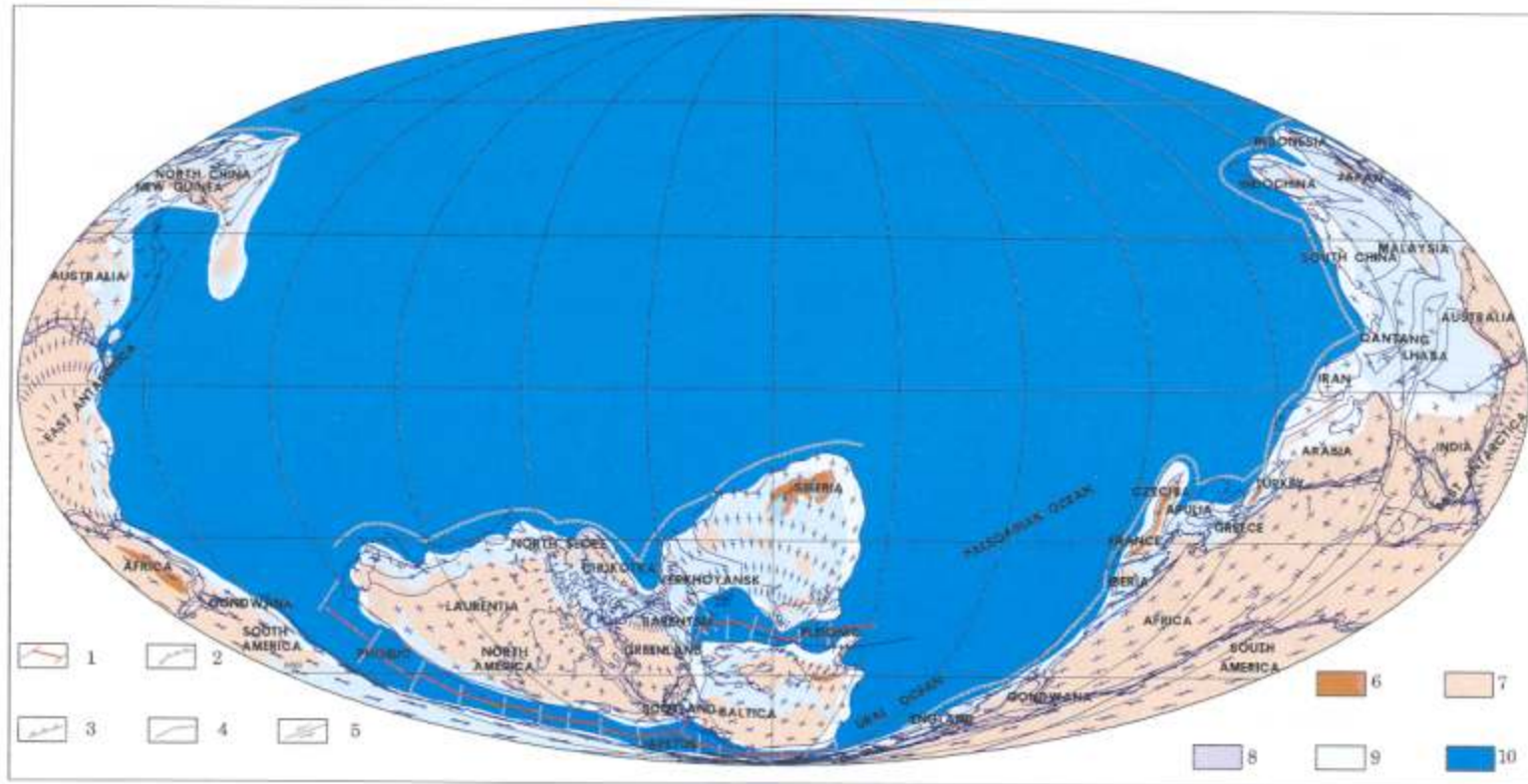

Fig. 1. Plate tectonic map of Sauk I – Early Cambrian – 544–511 Ma. 1 – oceanic spreading center and transform faults, 2 – subduction zone, 3 – thrust fault, 4 – normal fault, 5 – transform fault, 6 – mountains, 7 – landmass, 8 – ice sheet, 9 – shallow sea and slope, 10 – deep ocean basin

Późny karbon 329-296 mln lat

Fig. 15. Plate tectonic map of Early Absaroka I – Late Carboniferous – 323–296 Ma. Explanations on Fig. 1

Koniec permu 269-248 mln lat

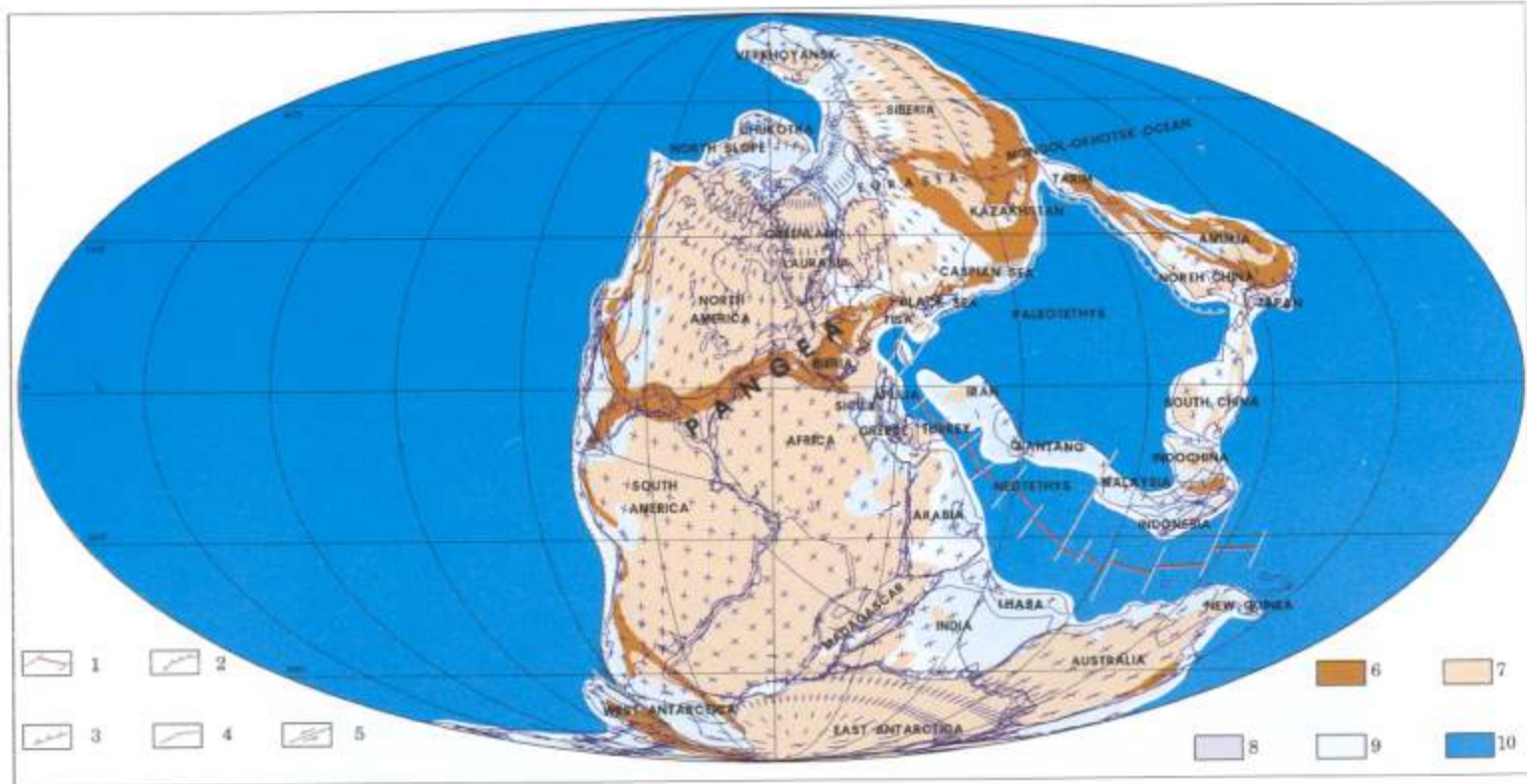

Fig. 18. Plate tectonic map of Early Permian – Late Permian – 269–248 ma. Explanations on Fig. 1

Kreda/Trzeciorzęd 81-58 mln lat

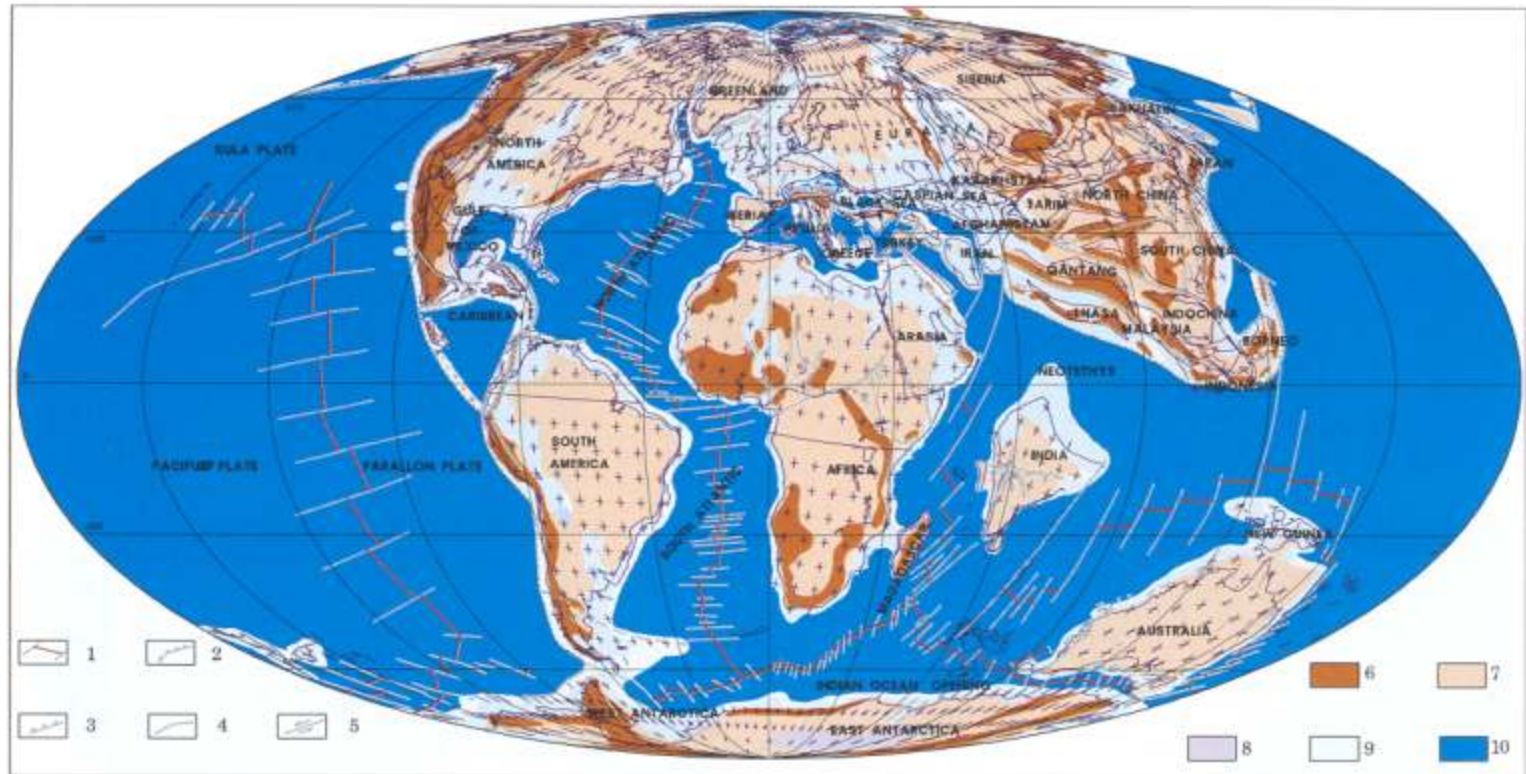

Fig. 31. Plate tectonic map of Late Cretaceous – earliest Paleogene – 81-58 Ma. Explanations on Fig. 1

INTERNATIONAL STRATIGRAPHIC CHART

International Commission on Stratigraphy

Eonothem Eon	Erathem Era	System Period	Series Epoch	Stage Age	Age Ma	GSSP	
Phanerozoic	Cenozoic	Quaternary	Holocene		0.0117	↗	
			Pleistocene	Upper		0.126	↗
				"Ionian"		0.781	↗
			Pliocene	Calabrian		1.806	↗
				Gelasian		2.588	↗
		Neogene	Miocene	Piacenzian		3.600	↗
				Zanclean		5.332	↗
				Tortonian		7.246	↗
				Serravallian		11.608	↗
				Langhian		13.82	↗
	Oligocene		Burdigalian		15.97	↗	
			Aquitanian		20.43	↗	
			Chattian		28.4 ± 0.1	↗	
			Rupelian		33.9 ± 0.1	↗	
			Priabonian		37.2 ± 0.1	↗	
	Paleogene	Eocene	Bartonian		40.4 ± 0.2	↗	
			Lutetian		48.6 ± 0.2	↗	
			Ypresian		55.8 ± 0.2	↗	
			Thanetian		58.7 ± 0.2	↗	
			Selandian		~ 61.1	↗	
		Paleocene	Danian		65.5 ± 0.3	↗	
			Maastrichtian		70.6 ± 0.6	↗	
			Campanian		83.5 ± 0.7	↗	
			Santonian		85.8 ± 0.7	↗	
			Coniacian		~ 88.6	↗	
	Mesozoic	Cretaceous	Upper	Turonian		93.6 ± 0.8	↗
				Cenomanian		99.6 ± 0.9	↗
			Lower	Albian		112.0 ± 1.0	↗
				Aptian		125.0 ± 1.0	↗
				Barremian		130.0 ± 1.5	↗
Jurassic		Upper	Hauterivian		~ 133.9	↗	
			Valanginian		140.2 ± 3.0	↗	
		Lower	Berriasian		145.5 ± 4.0	↗	

Eonothem Eon	Erathem Era	System Period	Series Epoch	Stage Age	Age Ma	GSSP
Phanerozoic	Mesozoic	Jurassic	Upper	Tithonian		145.5 ± 4.0
				Kimmeridgian		150.8 ± 4.0
			Middle	Oxfordian		~ 155.6
				Callovian		161.2 ± 4.0
				Bathonian		164.7 ± 4.0
		Lower	Bajocian		167.7 ± 3.5	
			Aalenian		171.6 ± 3.0	
			Toarcian		175.6 ± 2.0	
			Pliensbachian		183.0 ± 1.5	
			Sinemurian		189.6 ± 1.5	
	Triassic	Upper	Hettangian		196.5 ± 1.0	
			Rhaetian		199.6 ± 0.6	
			Norian		203.6 ± 1.5	
			Carnian		216.5 ± 2.0	
			Ladinian		~ 228.7	
		Middle	Anisian		237.0 ± 2.0	
			Induan		~ 245.9	
			Olenekian		~ 249.5	
			Lopingian		251.0 ± 0.4	
			Changhsingian		253.8 ± 0.7	
	Paleozoic	Permian	Wuchiapingian		253.8 ± 0.7	
			Capitanian		260.4 ± 0.7	
			Wordian		265.8 ± 0.7	
			Roadian		268.0 ± 0.7	
			Kungurian		270.6 ± 0.7	
		Carboniferous	Upper	Artinskian		275.6 ± 0.7
				Sakmarian		284.4 ± 0.7
			Lower	Asselien		294.6 ± 0.8
				Gzhelian		299.0 ± 0.8
				Kasimovian		303.4 ± 0.9
Paleozoic	Carboniferous	Upper	Moscovian		307.2 ± 1.0	
			Bashkirian		311.7 ± 1.1	
		Lower	Serpukhovian		318.1 ± 1.3	
			Visean		328.3 ± 1.6	
			Tournaisian		345.3 ± 2.1	
	Paleozoic	Ordovician	Upper	Fortunian		359.2 ± 2.5
				Stage 10		~ 492 *
			Lower	Stage 9		~ 496 *
				Stage 8		~ 499 *
				Stage 7		~ 503 *
Paleozoic	Silurian	Upper	Stage 6		~ 506.5	
			Stage 5		~ 510 *	
		Lower	Stage 4		~ 515 *	
			Stage 3		~ 521 *	
			Stage 2		~ 528 *	
	Paleozoic	Devonian	Upper	Fortunian		542.0 ± 1.0
				Famennian		359.2 ± 2.5
			Middle	Frasnian		374.5 ± 2.6
				Givetian		385.3 ± 2.6
				Eifelian		391.8 ± 2.7
Lower	Emsian		397.5 ± 2.7			
	Pragian		407.0 ± 2.8			
	Lochkovian		411.2 ± 2.8			
	Pridoli		416.0 ± 2.8			
	Ludlow		418.7 ± 2.7			
Paleozoic	Silurian	Upper	Ludfordian		421.3 ± 2.6	
			Gorstian		422.9 ± 2.5	
		Lower	Wenlock		426.2 ± 2.4	
			Homerian		428.2 ± 2.3	
			Telychian		436.0 ± 1.9	
	Paleozoic	Ordovician	Upper	Aeronian		436.0 ± 1.9
				Rhuddanian		439.0 ± 1.8
			Middle	Hirnantian		443.7 ± 1.5
				Katian		445.6 ± 1.5
				Sandbian		455.8 ± 1.6
Paleozoic	Ordovician	Lower	Darriwilian		460.9 ± 1.6	
			Dapingian		468.1 ± 1.6	
		Upper	Floian		471.8 ± 1.6	
			Tremadocian		478.6 ± 1.7	
			Furongian		488.3 ± 1.7	

Eonothem Eon	Erathem Era	System Period	Series Epoch	Stage Age	Age Ma	GSSP	
Phanerozoic	Cenozoic	Quaternary	Holocene		0.0117	↗	
			Pleistocene	Upper		0.126	↗
				"Ionian"		0.781	↗
			Pliocene	Calabrian		1.806	↗
				Gelasian		2.588	↗
		Neogene	Miocene	Piacenzian		3.600	↗
				Zanclean		5.332	↗
				Tortonian		7.246	↗
				Serravallian		11.608	↗
				Langhian		13.82	↗
	Oligocene		Burdigalian		15.97	↗	
			Aquitanian		20.43	↗	
			Chattian		28.4 ± 0.1	↗	
			Rupelian		33.9 ± 0.1	↗	
			Priabonian		37.2 ± 0.1	↗	
	Paleogene	Eocene	Bartonian		40.4 ± 0.2	↗	
			Lutetian		48.6 ± 0.2	↗	
			Ypresian		55.8 ± 0.2	↗	
			Thanetian		58.7 ± 0.2	↗	
			Selandian		~ 61.1	↗	
		Paleocene	Danian		65.5 ± 0.3	↗	
			Maastrichtian		70.6 ± 0.6	↗	
			Campanian		83.5 ± 0.7	↗	
			Santonian		85.8 ± 0.7	↗	
			Coniacian		~ 88.6	↗	
	Mesozoic	Cretaceous	Upper	Turonian		93.6 ± 0.8	↗
				Cenomanian		99.6 ± 0.9	↗
			Lower	Albian		112.0 ± 1.0	↗
				Aptian		125.0 ± 1.0	↗
				Barremian		130.0 ± 1.5	↗
Jurassic		Upper	Hauterivian		~ 133.9	↗	
			Valanginian		140.2 ± 3.0	↗	
		Lower	Berriasian		145.5 ± 4.0	↗	

Eonothem Eon	Erathem Era	System Period	Age Ma	GSSP GSSA	
Precambrian	Proterozoic	Neo-proterozoic	Ediacaran	542	↗
			Cryogenian	~635	↗
			Tonian	850	↗
		Meso-proterozoic	Stenian	1000	↗
			Ectasian	1200	↗
			Calymmian	1400	↗
		Paleo-proterozoic	Statherian	1600	↗
			Orosirian	1800	↗
			Rhyacian	2050	↗
			Siderian	2300	↗
			Neoproterozoic	2500	↗
			Neoproterozoic	2500	↗
		Archean	Neoproterozoic	2800	↗
			Mesoarchean	3200	↗
			Paleoarchean	3600	↗
Eoarchean	4000		↗		
Hadean (informal)	~4600		↗		

Subdivisions of the global geologic record are formally defined by their lower boundary. Each unit of the Phanerozoic (~542 Ma to Present) and the base of Ediacaran are defined by a basal Global Boundary Stratotype Section and Point (GSSP), whereas Precambrian units are formally subdivided by absolute age (Global Standard Stratigraphic Age, GSSA). Details of each GSSP are posted on the ICS website (www.stratigraphy.org).

Numerical ages of the unit boundaries in the Phanerozoic are subject to revision. Some stages within the Cambrian will be formally named upon international agreement on their GSSP limits. Most sub-Series boundaries (e.g., Middle and Upper Aptian) are not formally defined.

Colors are according to the Commission for the Geological Map of the World (www.cgmw.org).

The listed numerical ages are from 'A Geologic Time Scale 2004', by F.M. Gradstein, J.G. Ogg, A.G. Smith, et al. (2004; Cambridge University Press) and 'The Concise Geologic Time Scale' by J.G. Ogg, G. Ogg and F.M. Gradstein (2008).

This chart was drafted by Gabi Ogg. Intra Cambrian unit ages with * are informal, and awaiting ratified definitions.

Copyright © 2009 International Commission on Stratigraphy

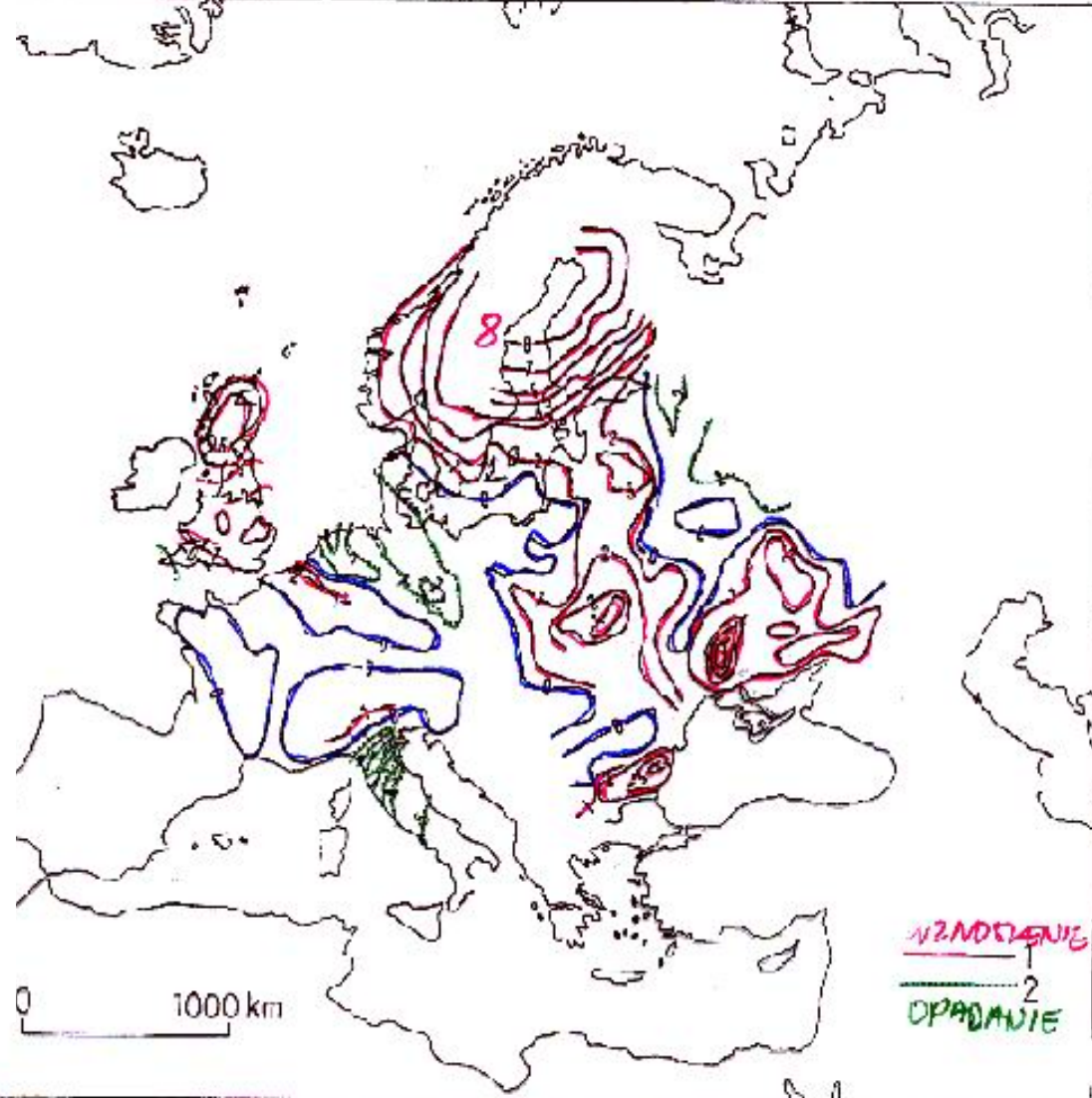

Active Volcanoes, Plate Tectonics, and the "Ring of Fire"

Ryc. 101. Europa w czasie ostatniego zlodowacenia (10 tys. lat temu) (wg Mieszczerjakowa 1969)
 1 - granice płyt, 2 - masyw górski, 3 - masyw górski, 4 - masyw górski, 5 - masyw górski, 6 - masyw górski

Ryc. 19. Mapa współczesnych ruchów skorupy ziemskiej w Europie (wg Mieszczerjakowa 1969)
 1 - izolnie szybkości podnoszenia się w mm na rok, 2 - izolnie szybkości opadania w mm na rok

Ruchy tektoniczne w płn. Europie na skutek uwolnienia od ciężaru lądolodu 10 tys. lat temu

mm/rok

—○—

TEKTONIKA

ENERGIA SŁONECZNA

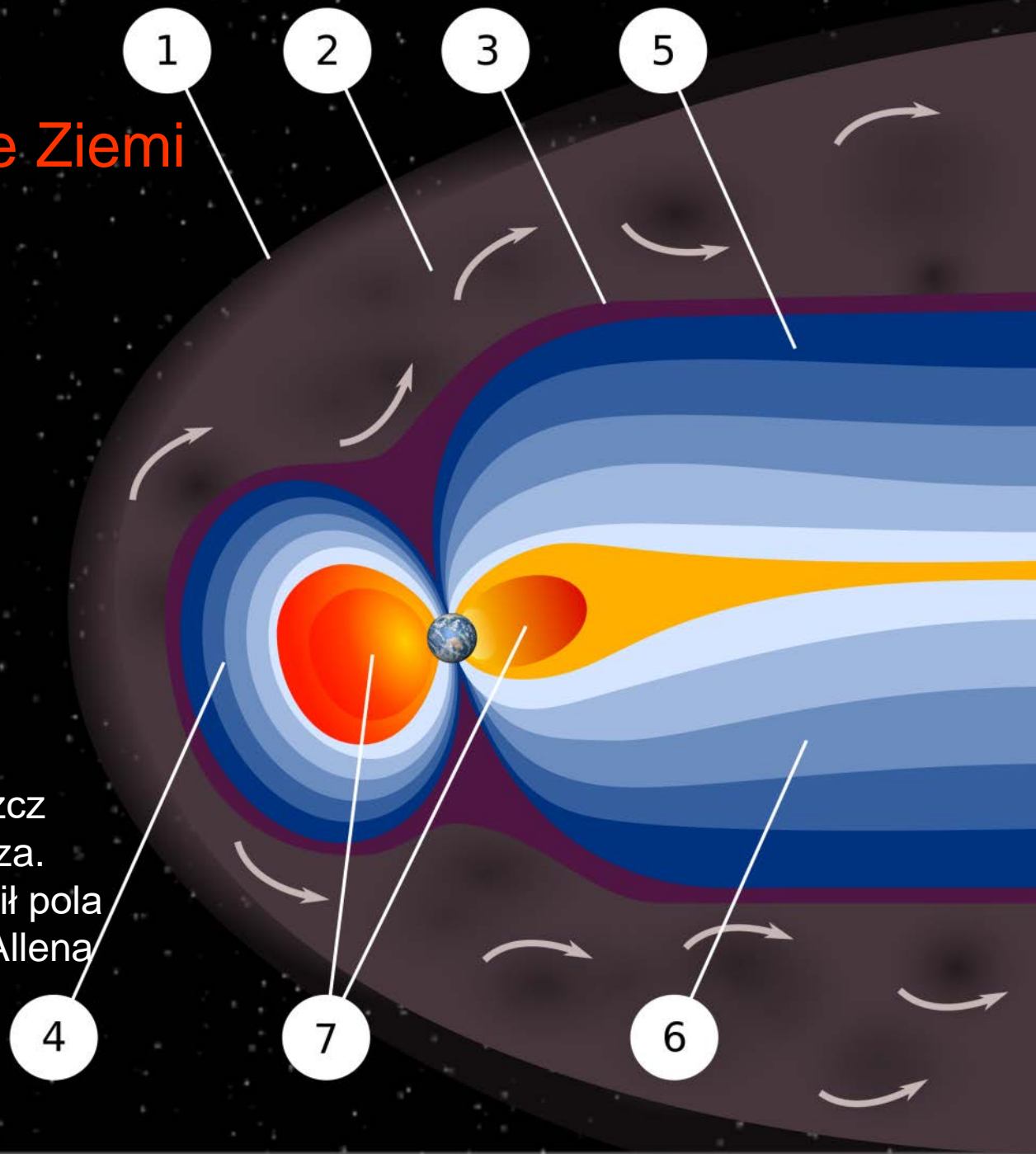
- Stała słoneczna (poza Ziemią): **1366 W/m²**
- Średnio na powierzchnię kuli: 1/4
- Odbicie od atmosfery: ok. 1/3
- Pochłanianie atmosferyczne: ok. 1/3
- Średnio na powierzchni Ziemi **ok. 113 W/m²**
- Rozkład nierównomierny

Pole magnetyczne Ziemi

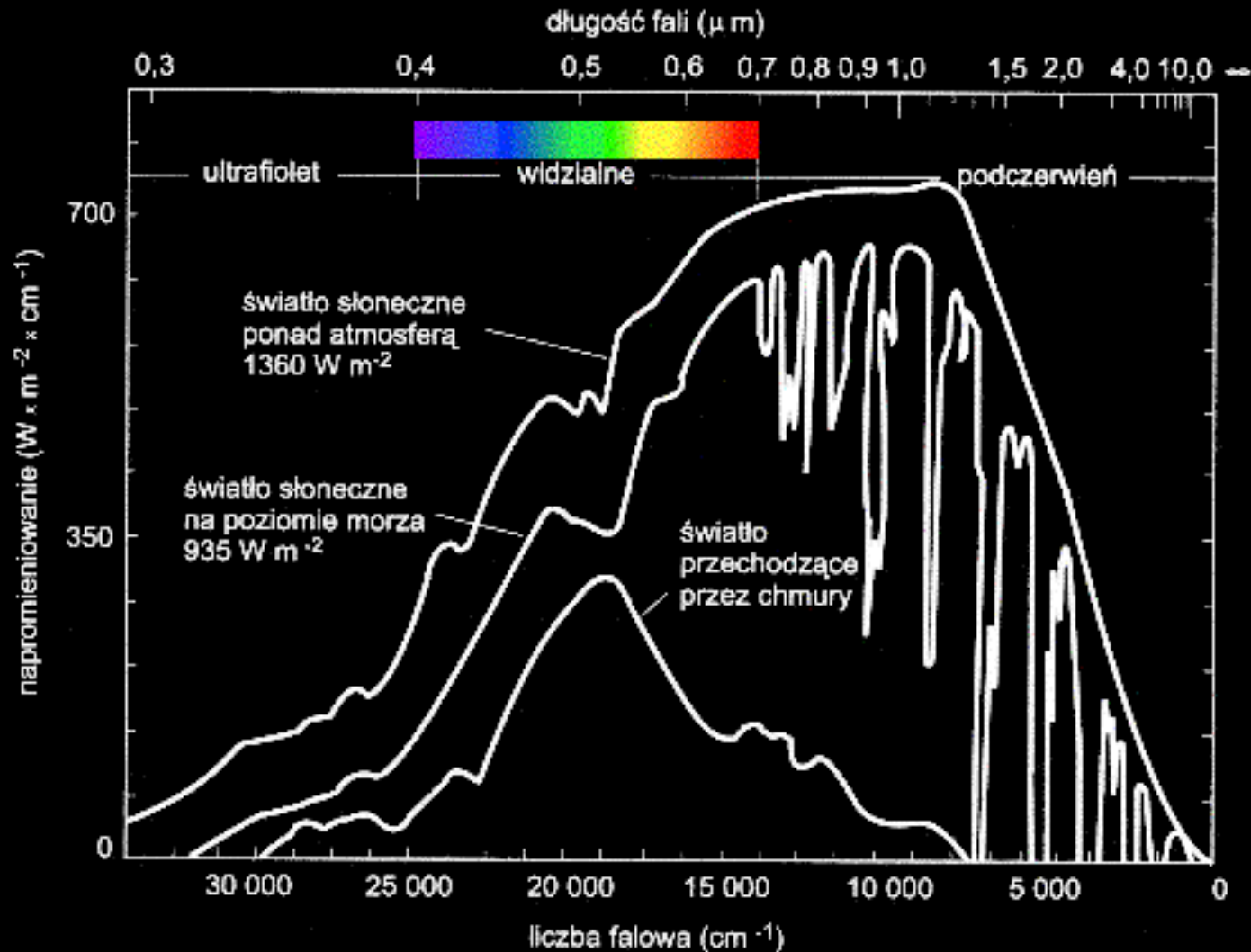
Wiatr słoneczny

1) Fala uderzeniowa 2) Płaszcz magnetyczny 3) Magnetopauza.
4) Magnetosfera. 5), 6) Linie sił pola magnetycznego 7) Pasy Van Allena (plazmosfera)

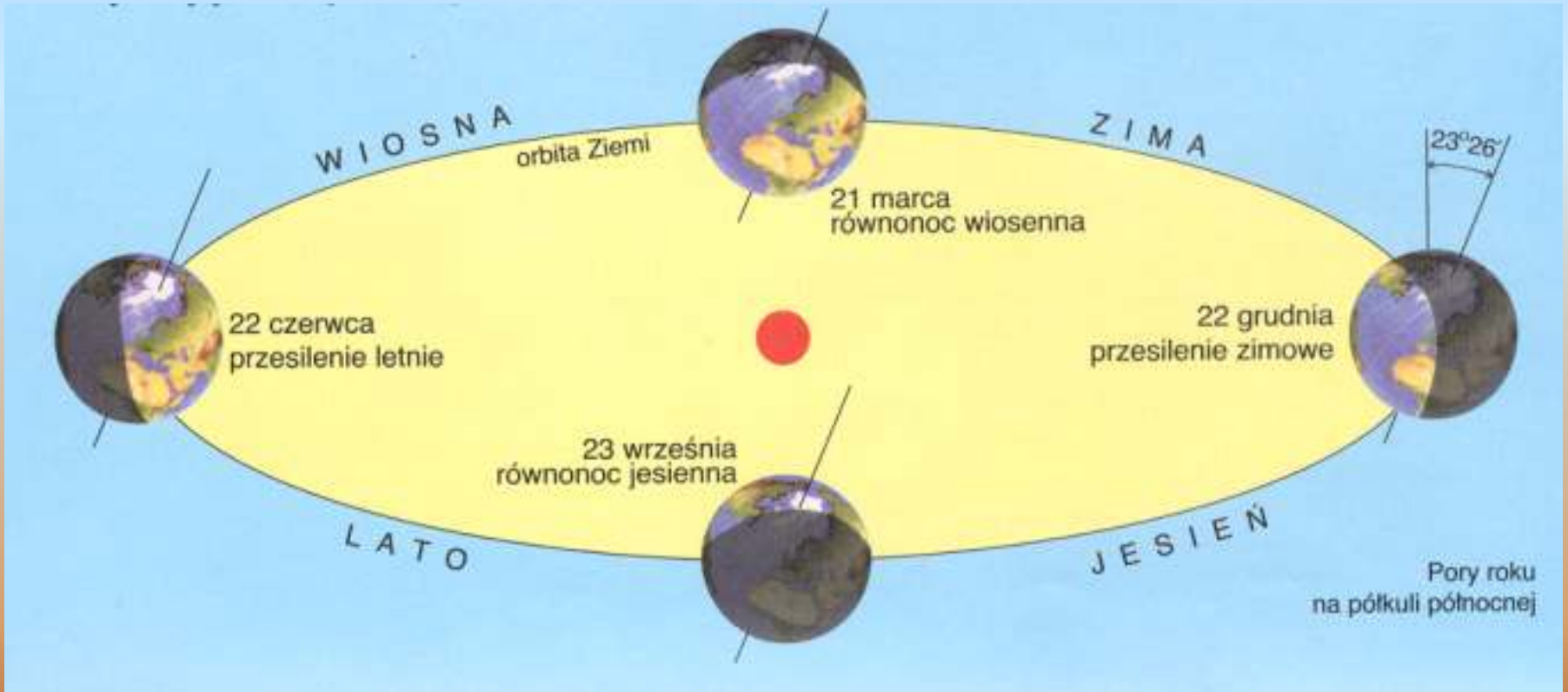

Spektrum promieniowania słonecznego

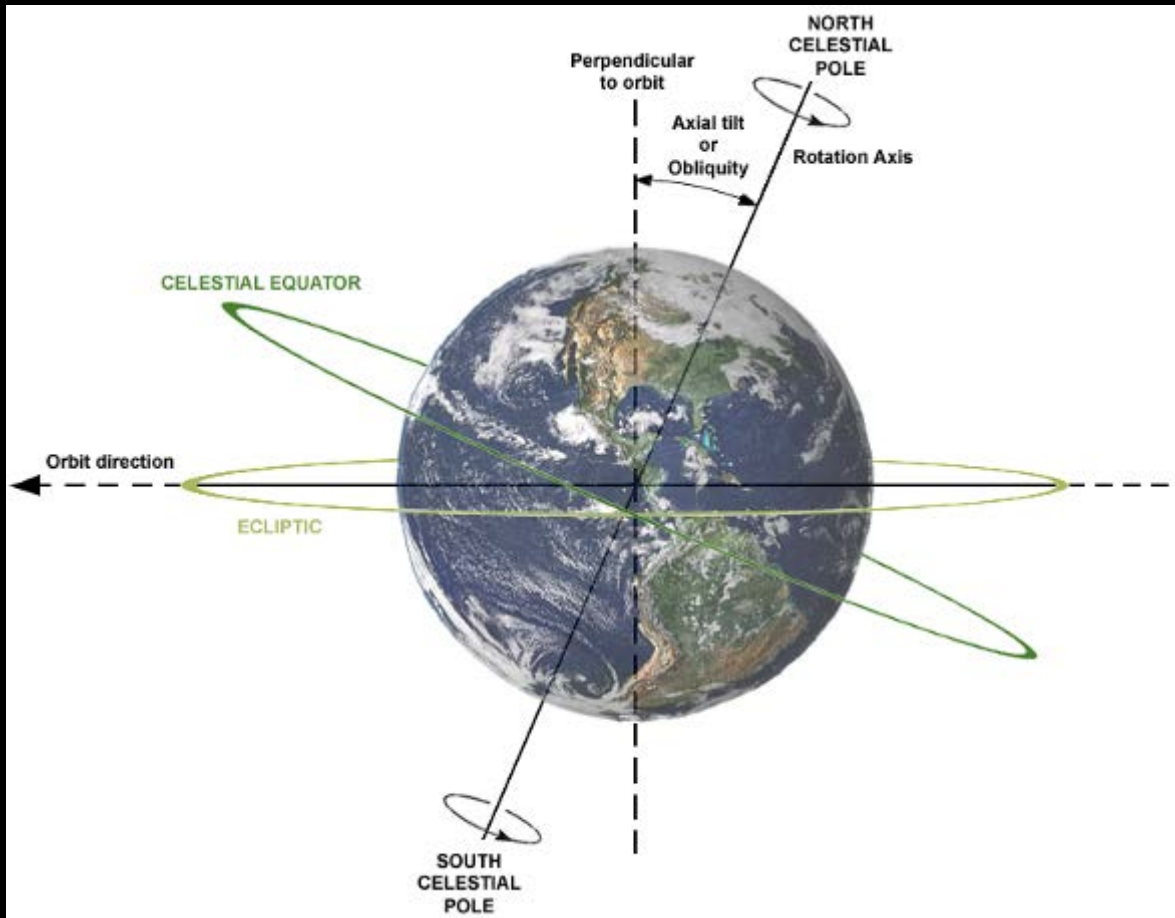
Stała słoneczna: 1360 W/m^2

Skąd się biorą pory roku?

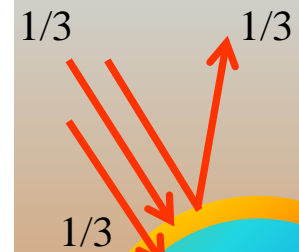
ELEMENARNA WIEDZA ASTRONOMICZNO-GEOGRAFICZNA!

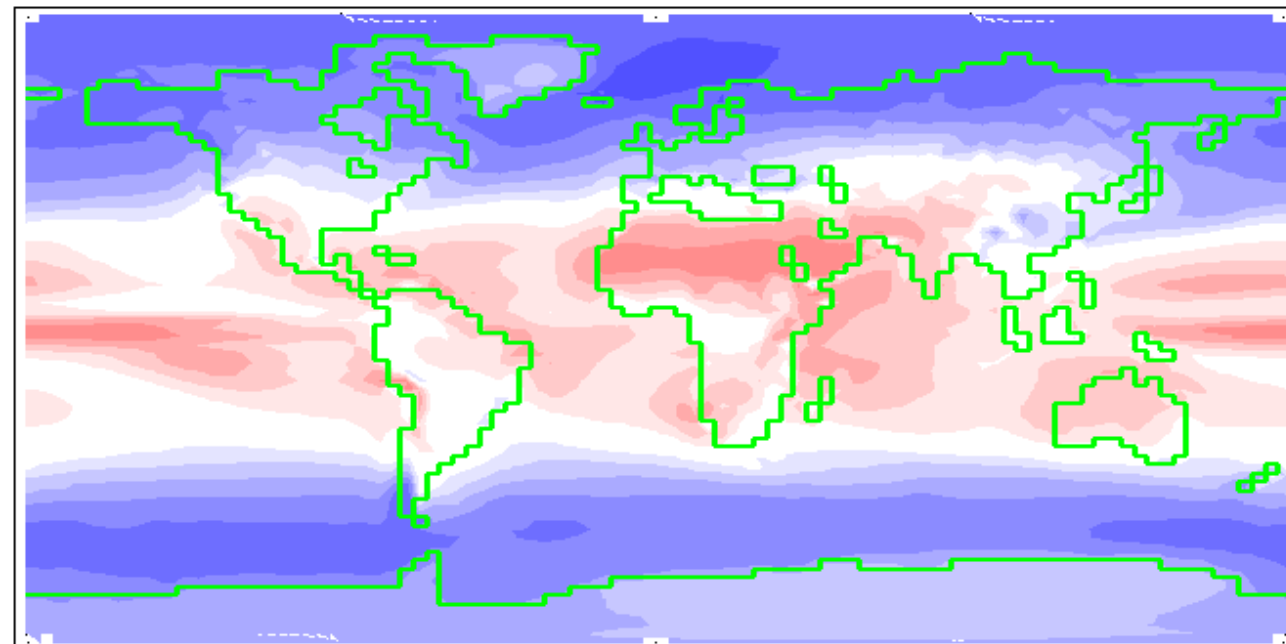
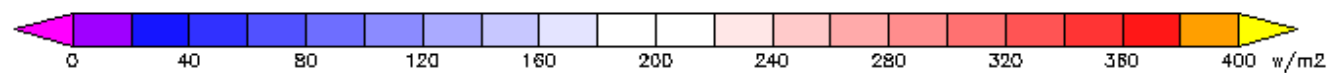
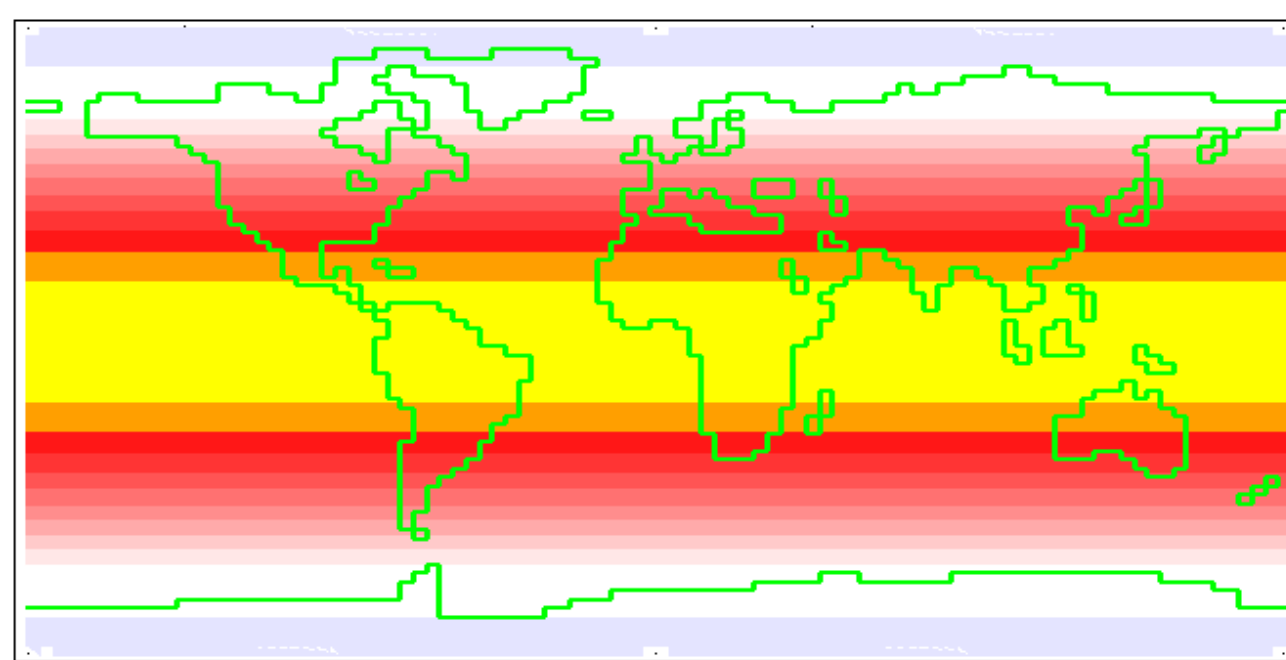
www. ....
geography for kids?

ŚREDNIE ROCZNE NASŁONECZNIENIE [W/m²] (NASA)

Na pow. atmosfery

Na pow. Ziemi

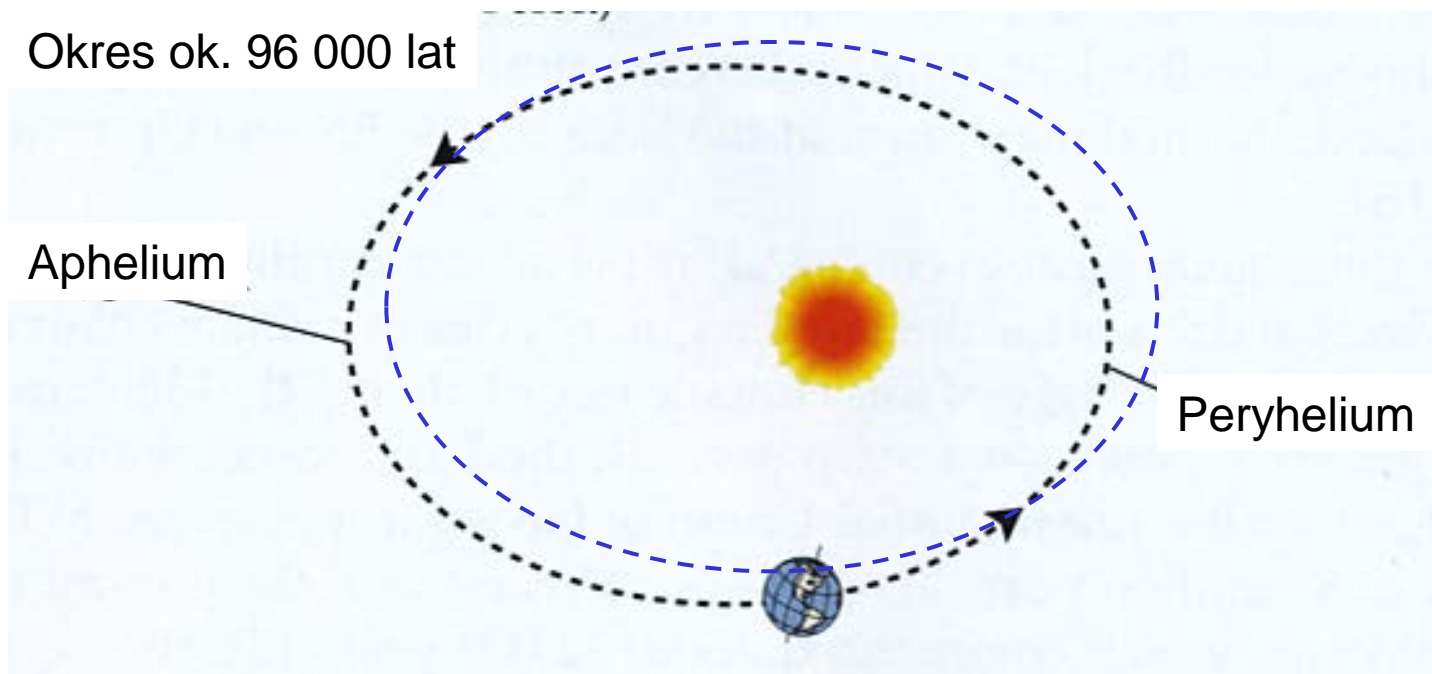

DŁUGOFALOWE ZMIANY BILANSU
CIEPLNEGO ZIEMI

ZMIANY KLIMATU

Hipoteza Milankovica

ZMIANY MIMOŚRODU ORBITY

Mimośród orbity		Odległość od Słońca [mln km]	
$(A-P)/(P+A)$		Peryhelium	Aphelium
Minimum	0,005	148,9	150,4
Obecnie	0,0167	147,2	152,2
Maksimum	0,0167	140,4	158,9

ZMIANY NACHYLENIA OSI ZIEMI DO PŁASZCZYZNY EKLIPTYKI

Okres ok. 41 000 lat

Maksymalne nachylenie

Obecnie

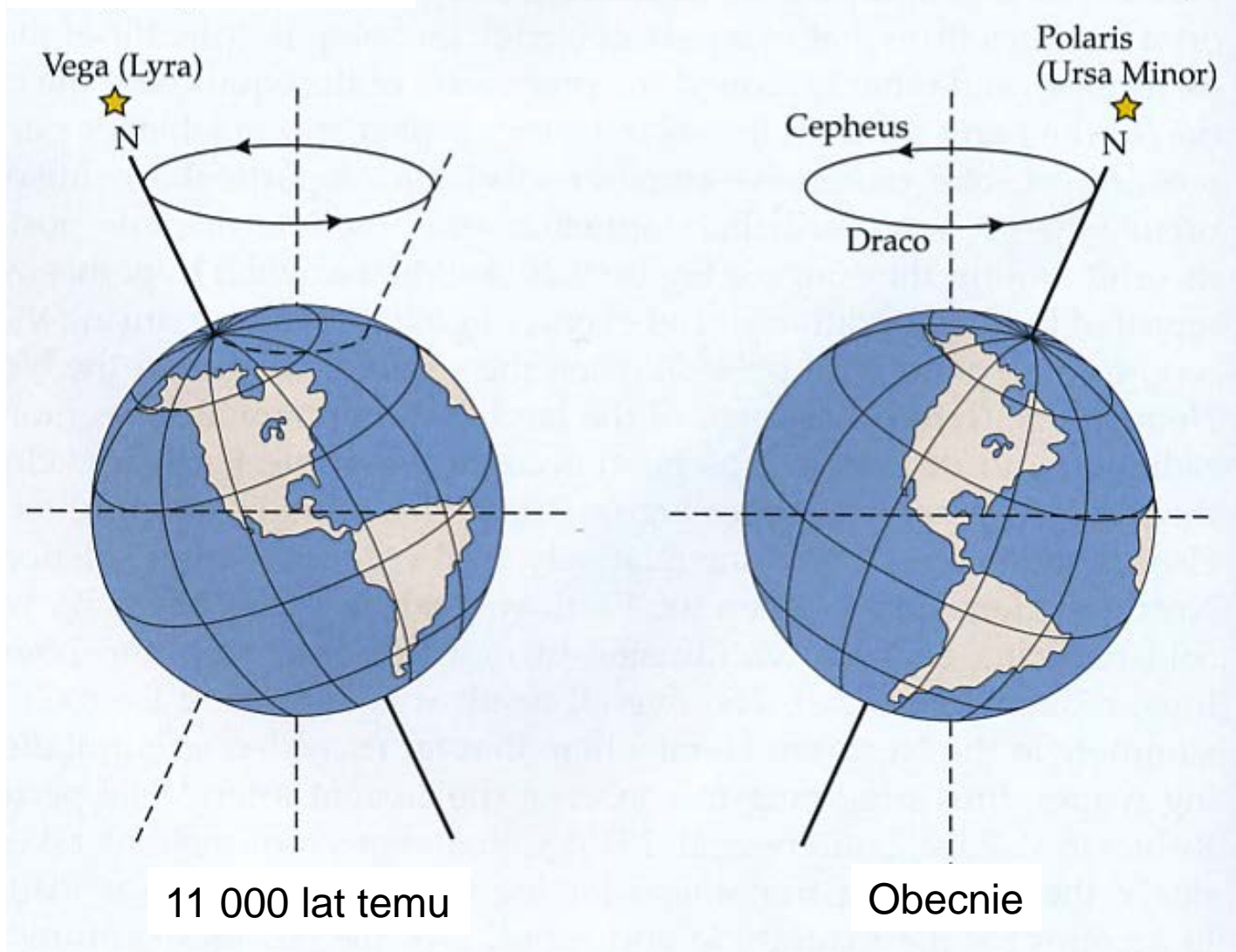

Minimalne nachylenie

PRECESJA

Okres ok. 22 000 lat

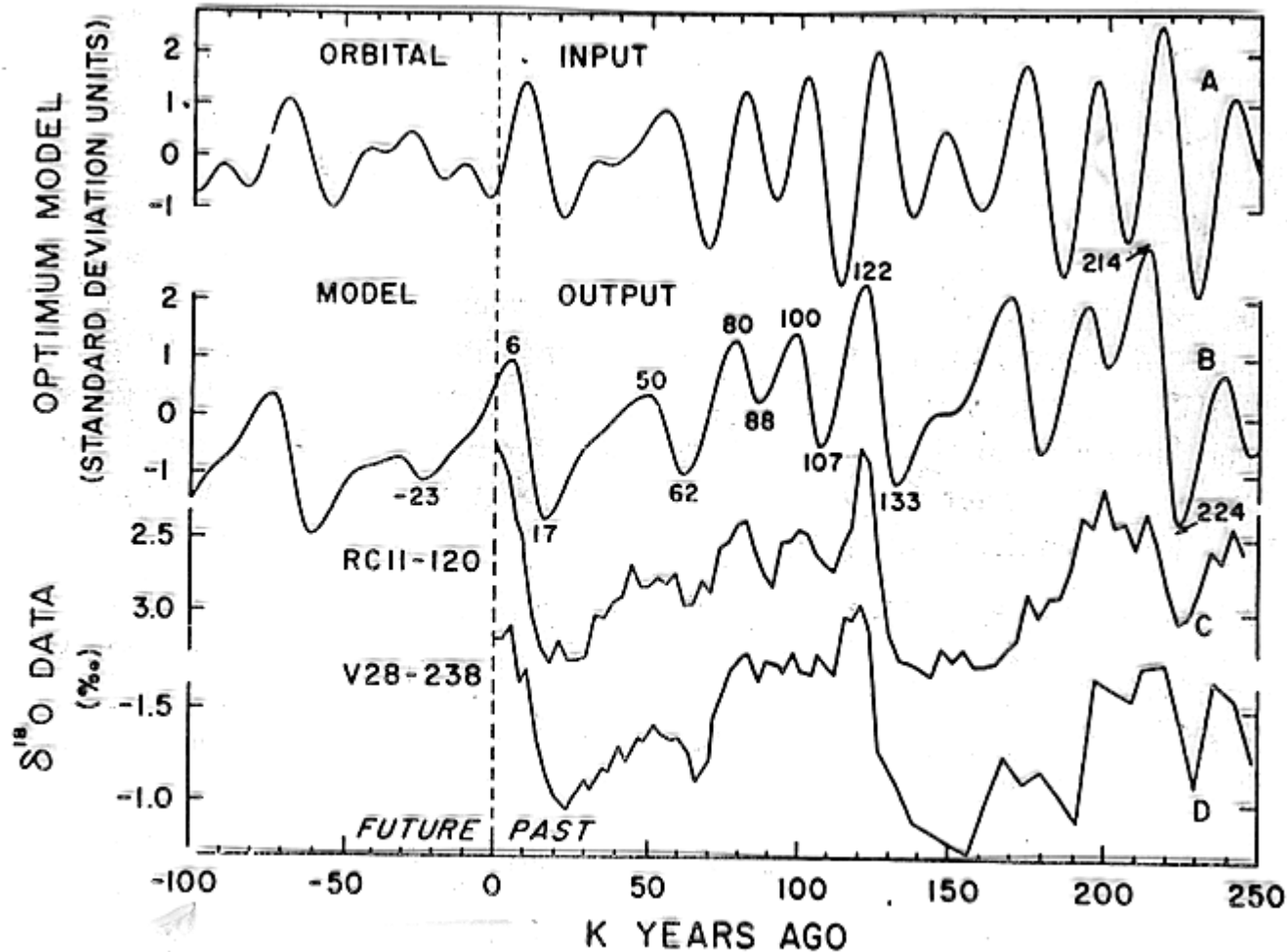
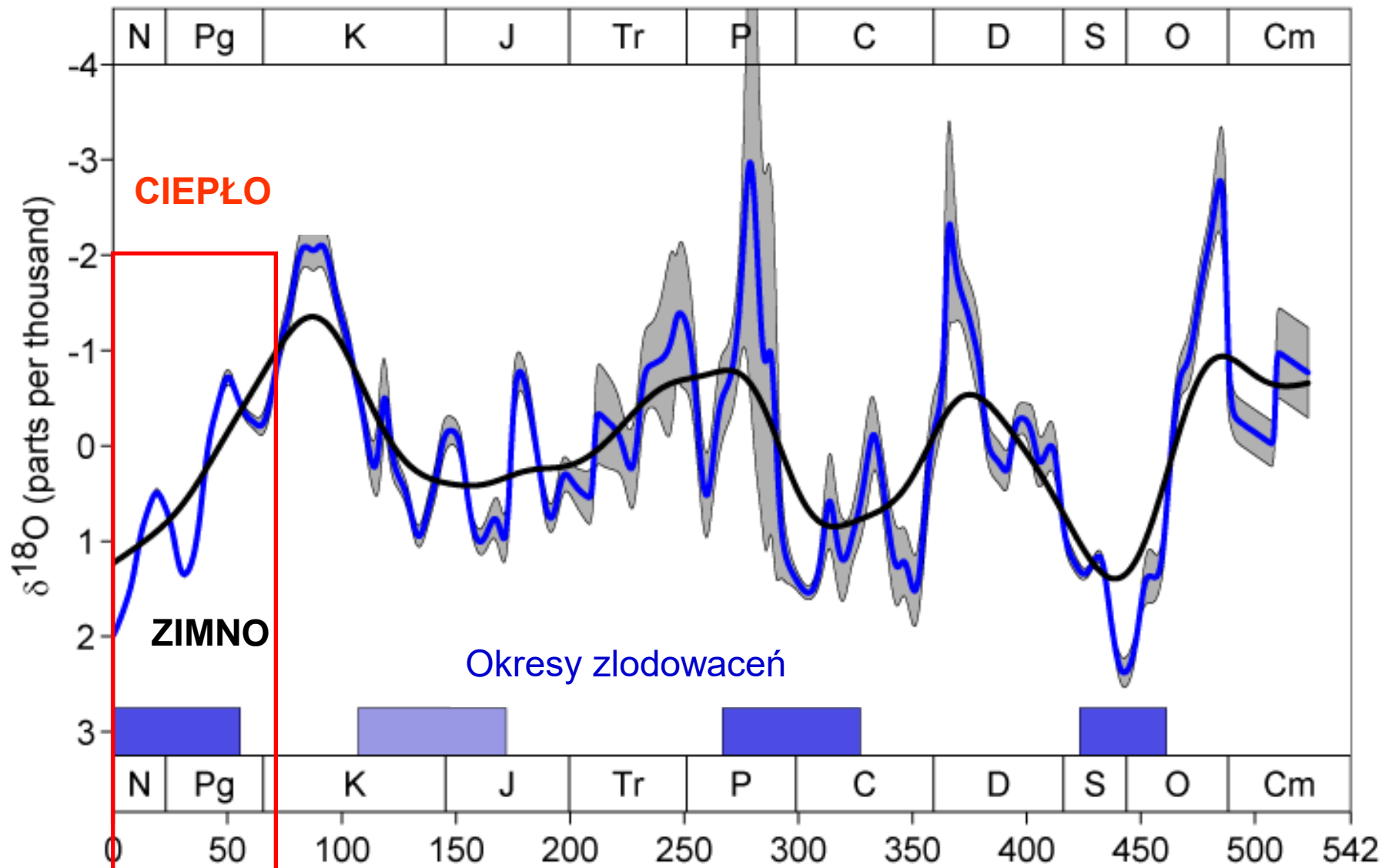
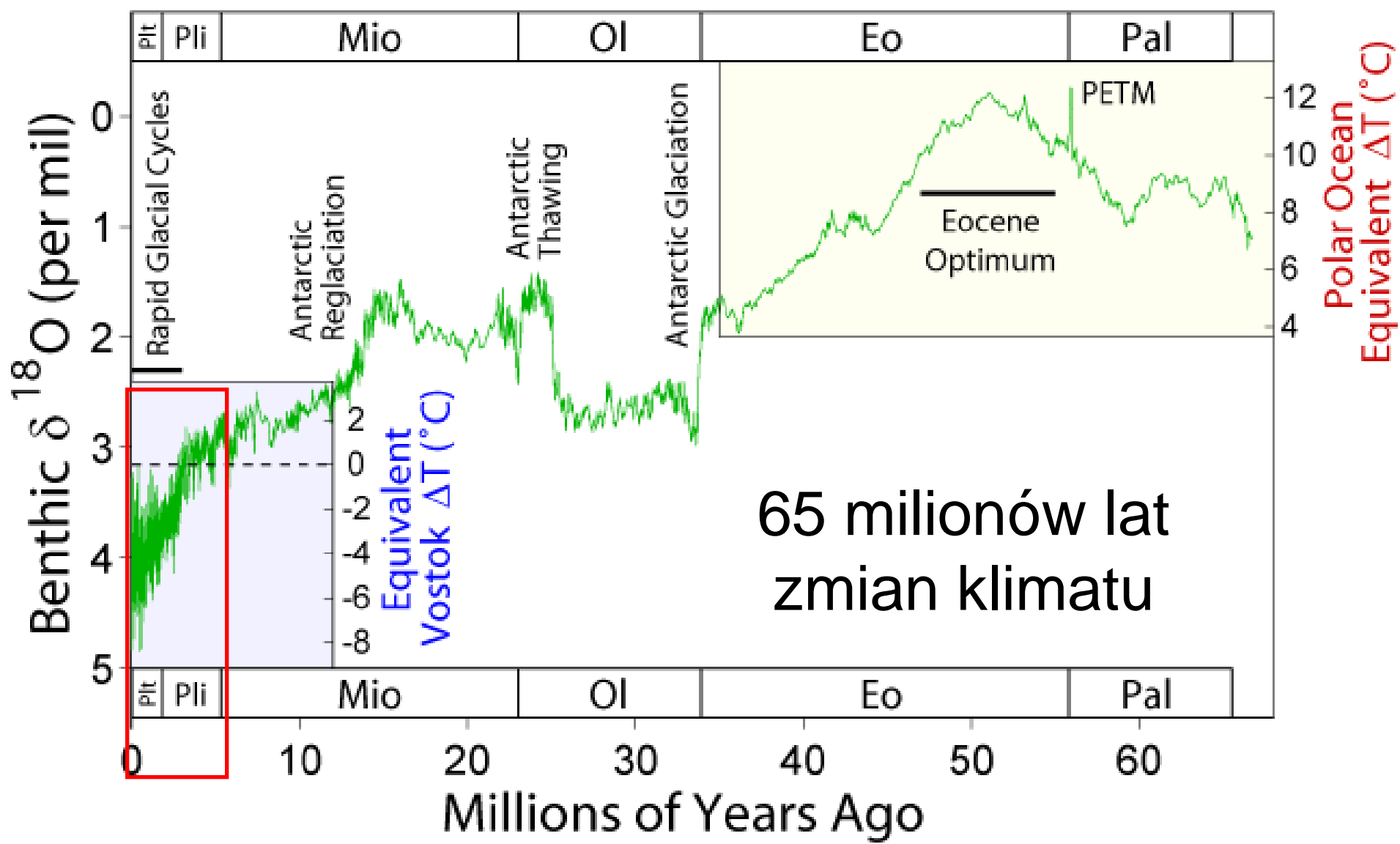
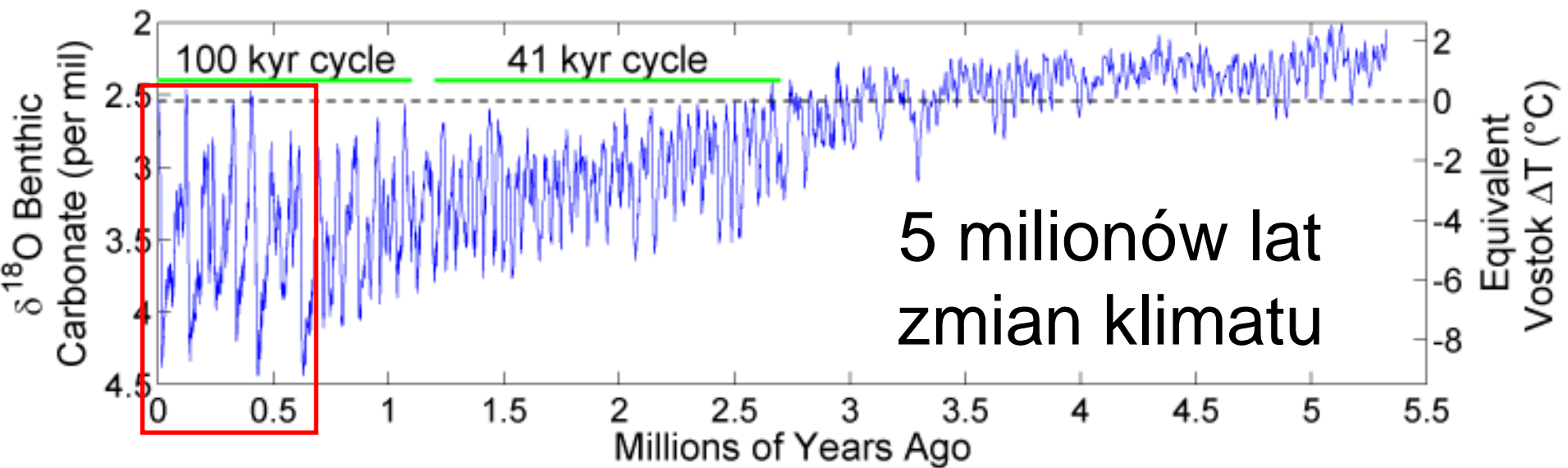

Figure 13. Orbital input (A), and ice volume response (B), compared with observed oxygen isotope derived ice-volume curves (C and D). From Imbrie and Imbrie,⁷ reprinted by permission from *Science*, Vol. 207, Fig. 7, copyright 1980 by the American Association for the Advancement of Science.

Zmiany klimatu w fanerozoiku

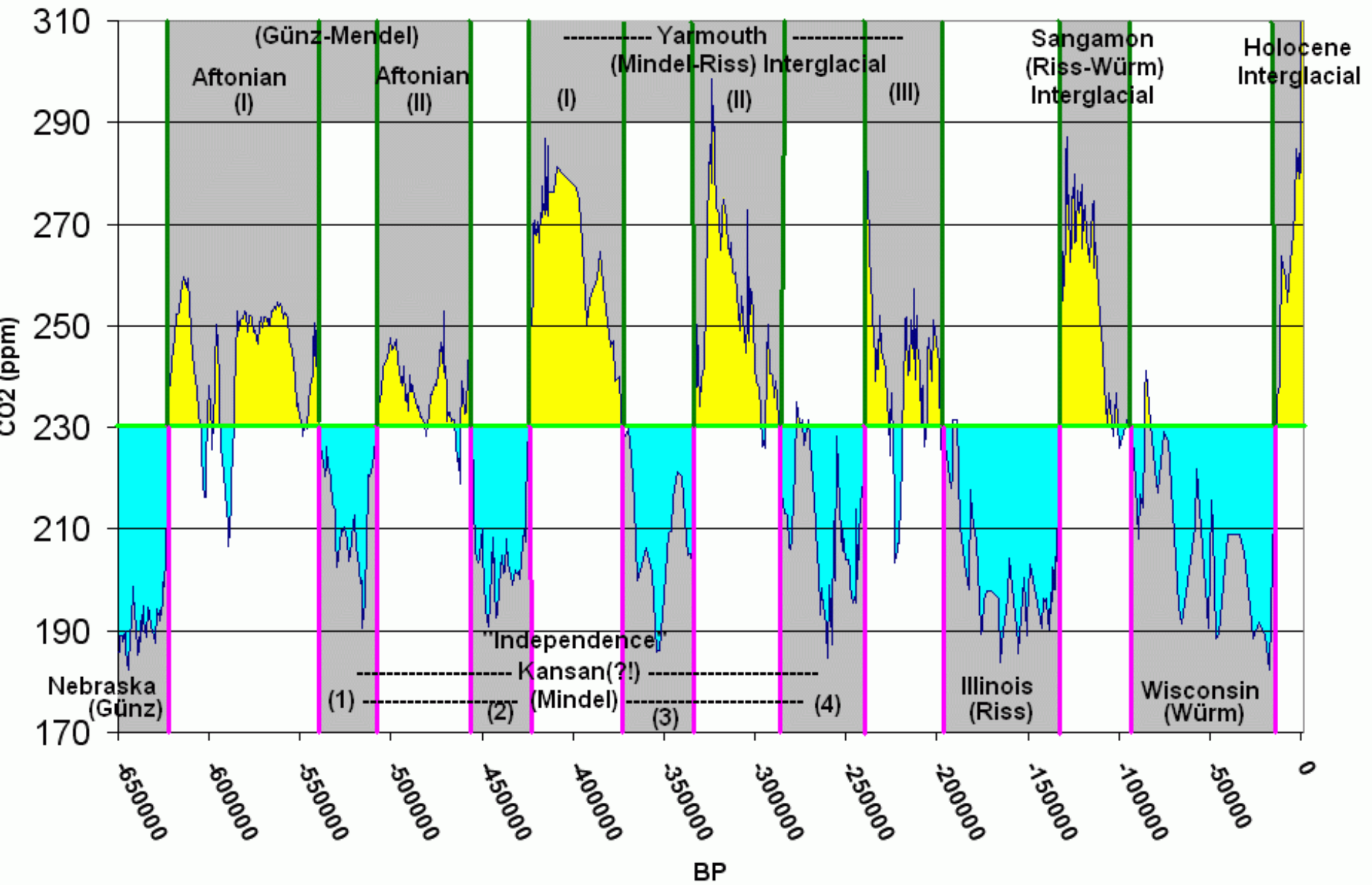

Late Pleistocene: Atmospheric CO₂ and the Glacial cycles

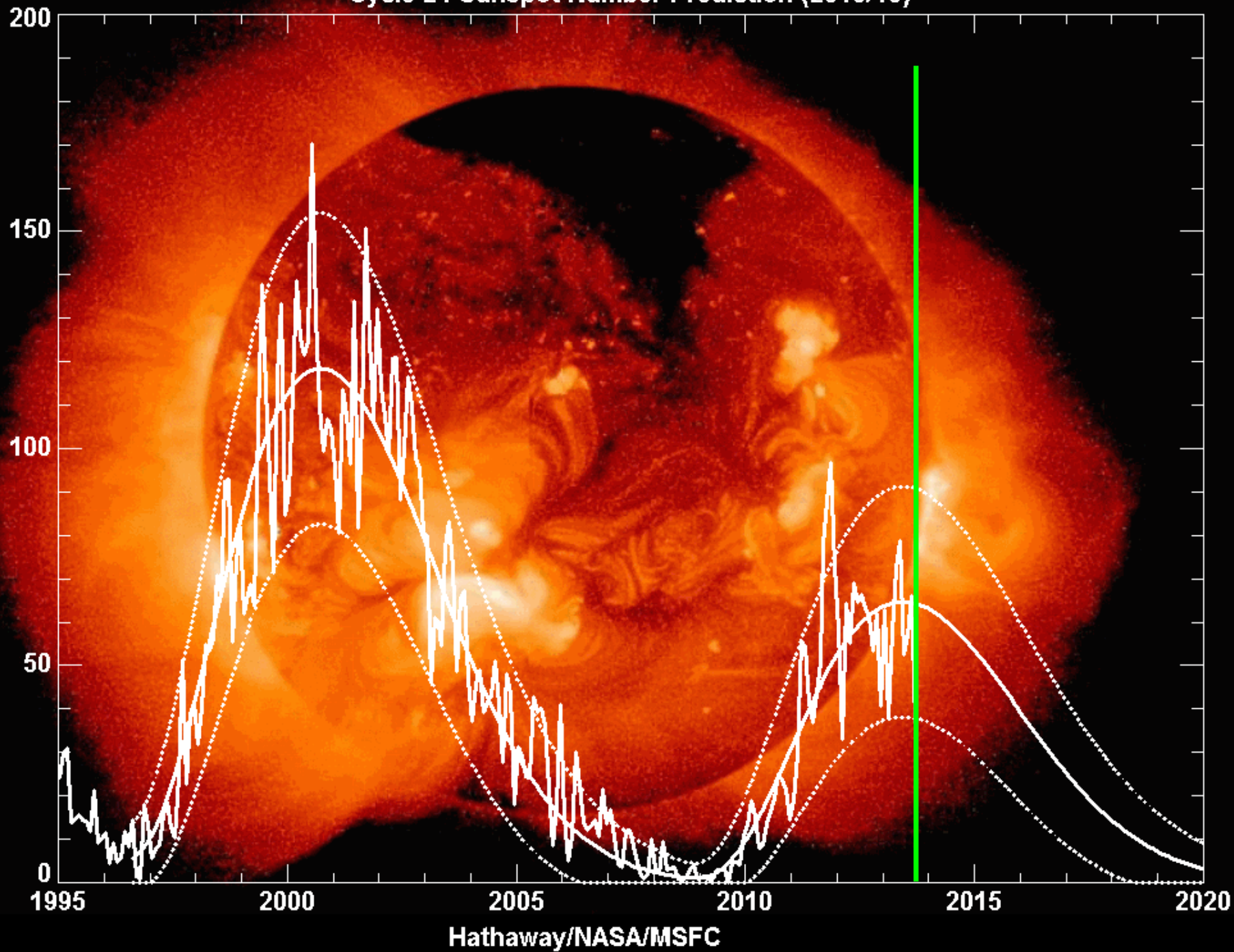
(650,000 - 0 years BP)

(ppm)

N.American & (Alpine) names

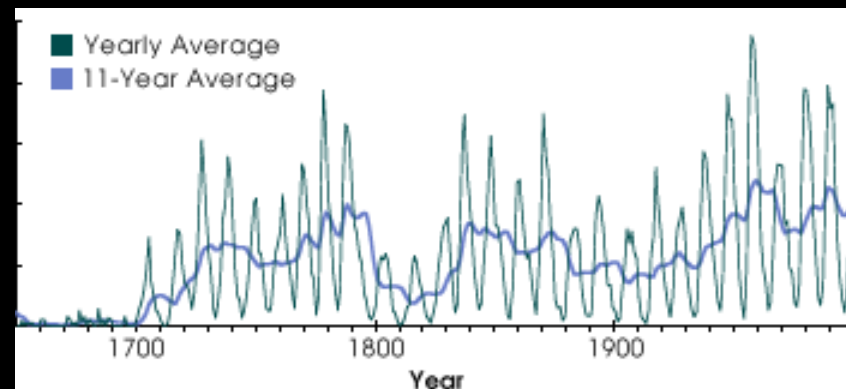
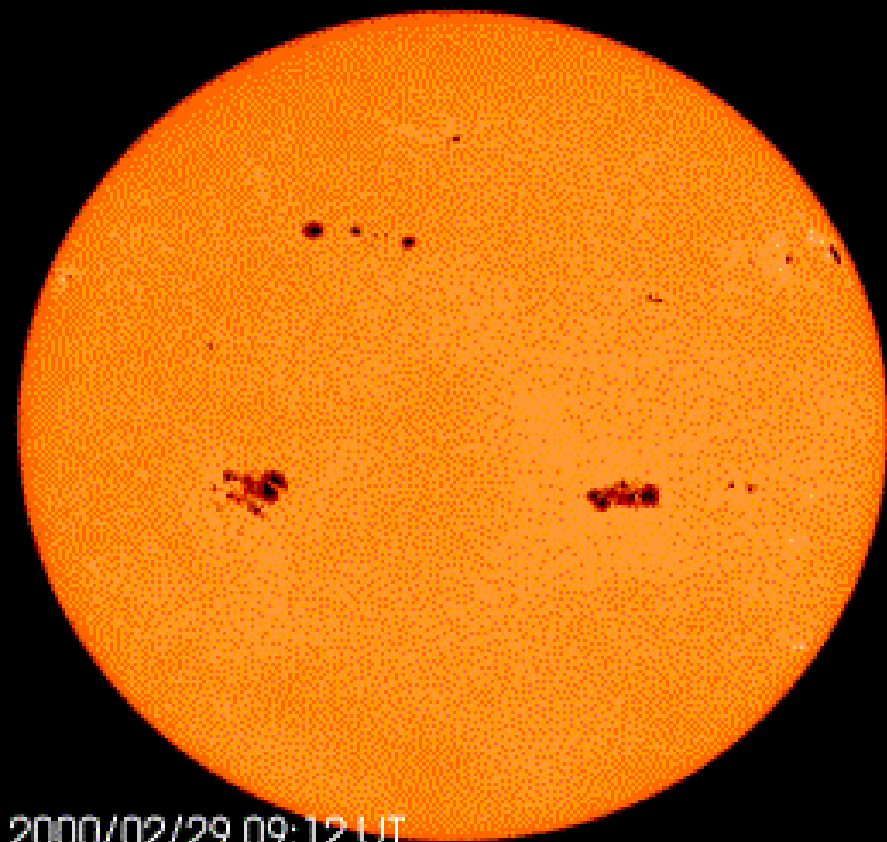

Cycle 24 Sunspot Number Prediction (2013/10)

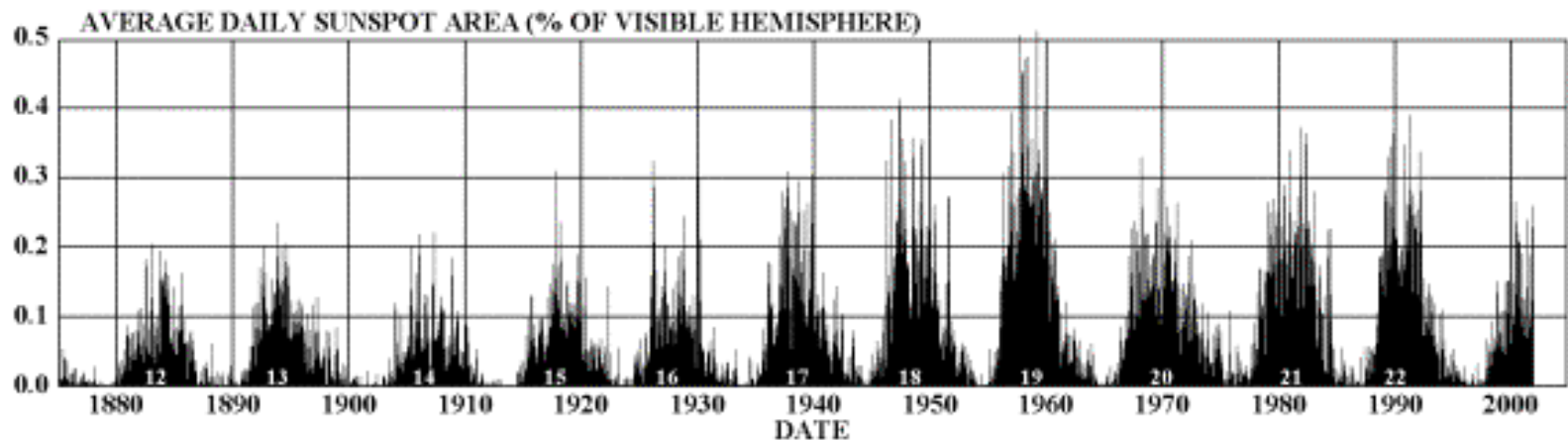
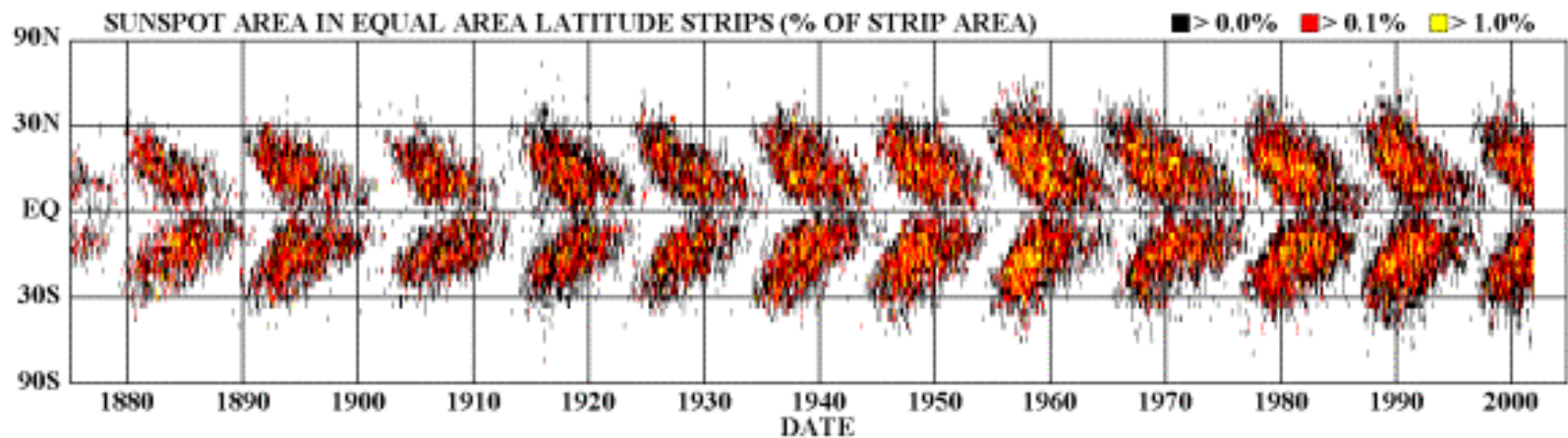

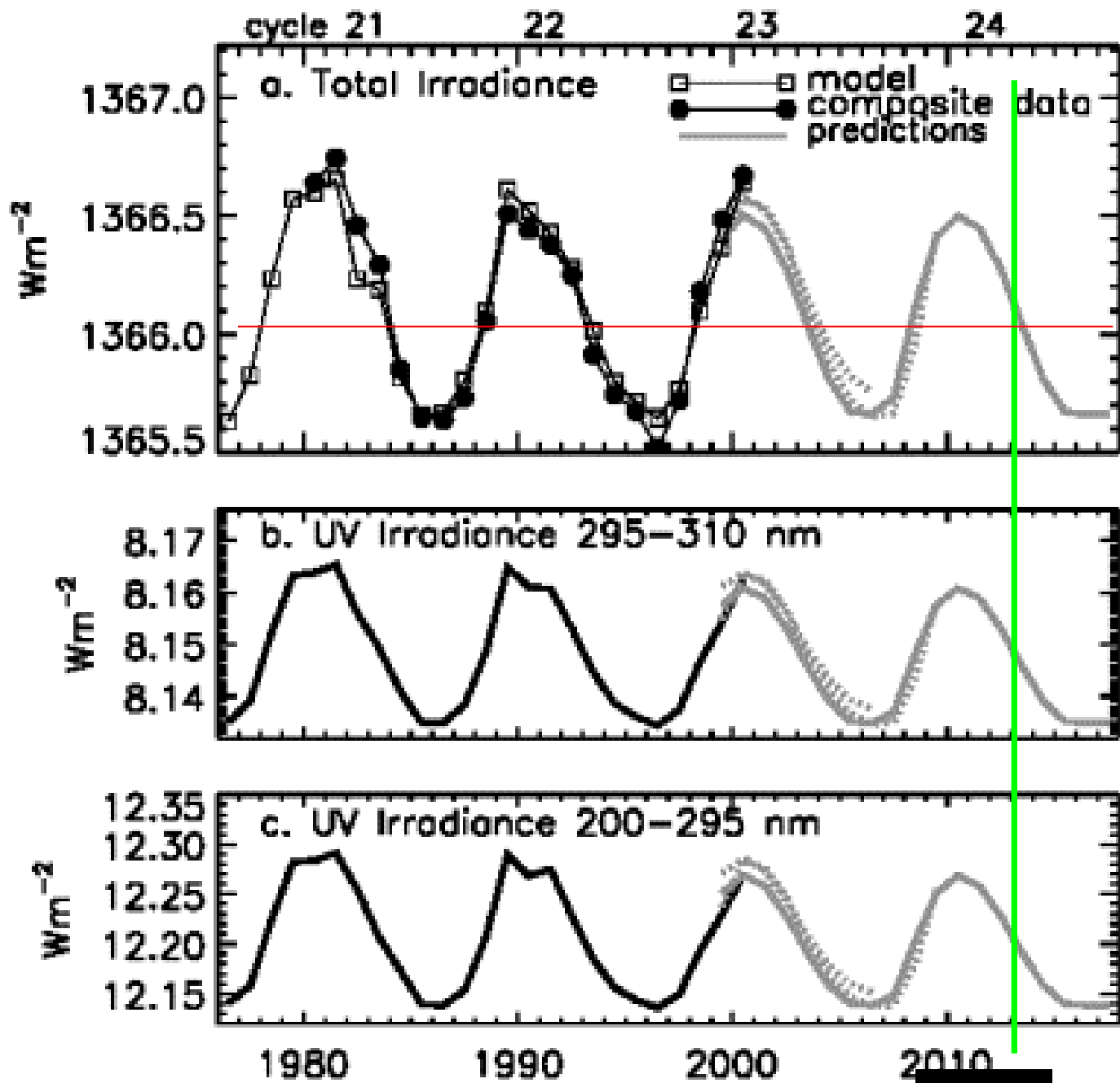
Cykl plam słonecznych

Dobowa pow. plam słonecznych uśredniona na poszczególne obroty Słońca

DAILY SUNSPOT AREA AVERAGED OVER INDIVIDUAL SOLAR ROTATIONS

Zmiany „stałej” słonecznej w 11-letnim cyklu aktywności

2013

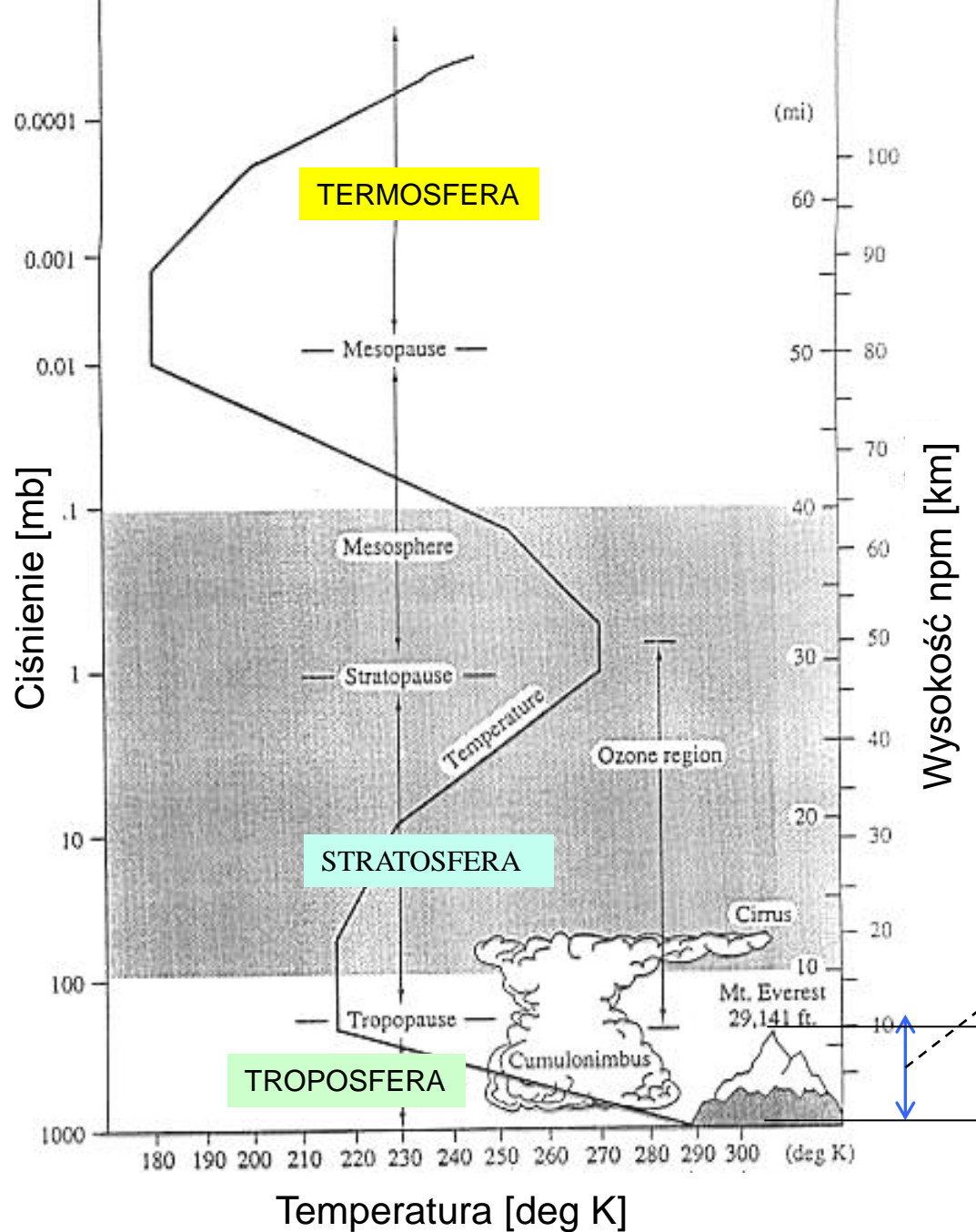
Sumy dostępnej energii uśrednione dla całej Ziemi [W/m²]

	Obecnie	-4 mld lat
Promieniowanie słoneczne (całe spektrum)	352.	225.
Energia reakcji radioaktywnych płaszczka Ziemi	0.02	0.06
Wulkanizm	.000002	
Wyładowania elektryczne	0.005	
Całe ciepło z głębi Ziemi, wypromieniowywane z powierzchni	0.080	

Atmosfera Ziemi

Profil termiczny atmosfery Ziemi

Wysokość nrm [km]

≈0,1 mm

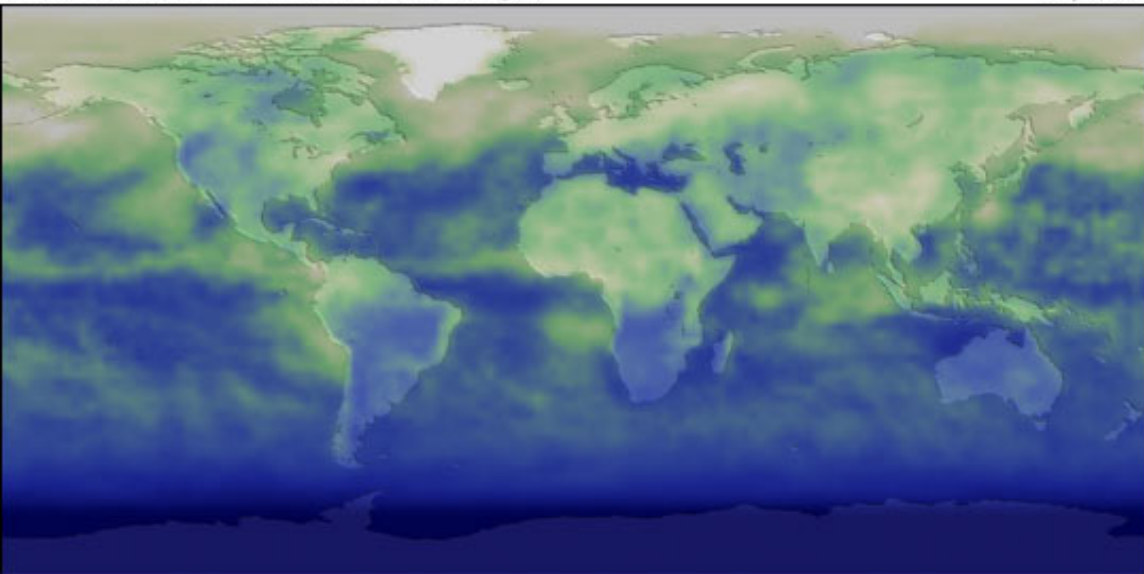
15 cm

Temperatura [deg K]

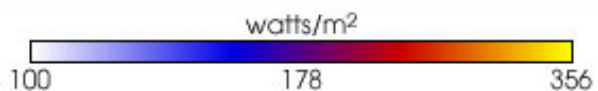
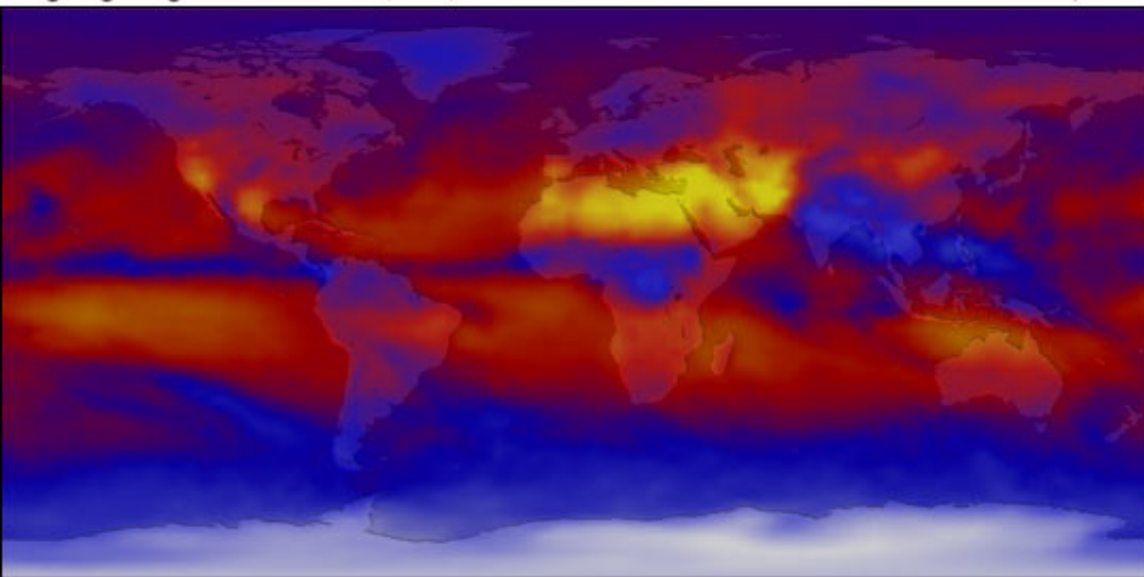
Reflected Shortwave Radiation (Visible Light)

July 2000

Outgoing Longwave Radiation (Heat)

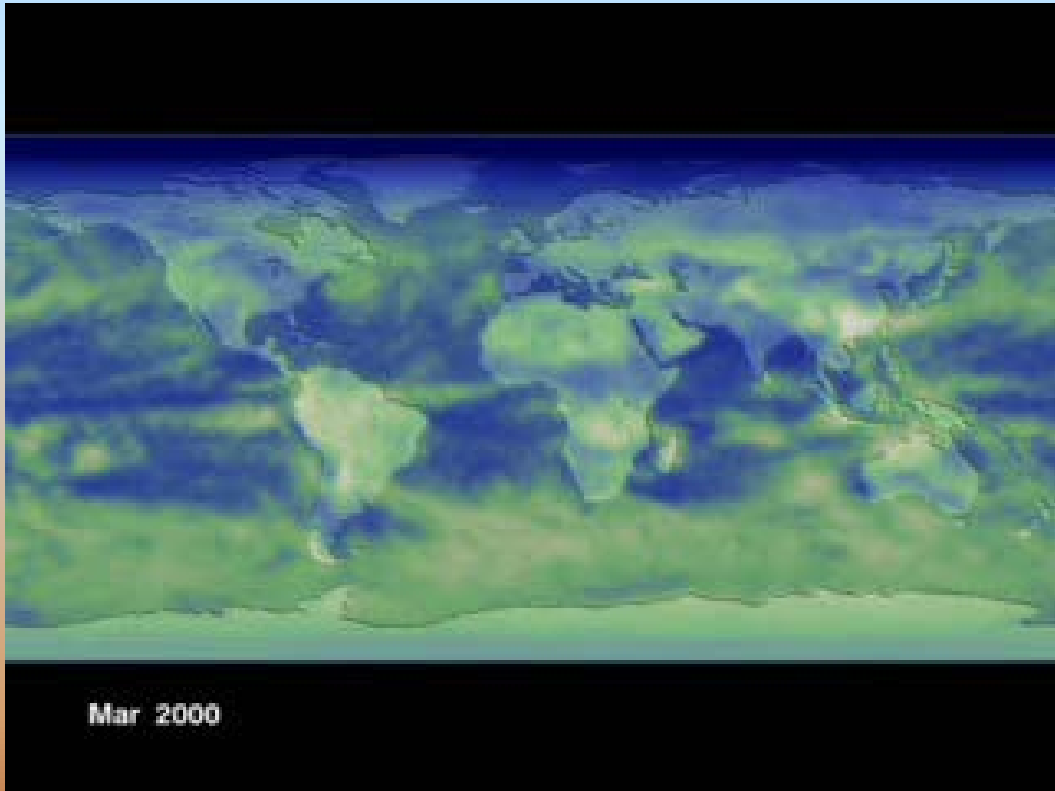
July 2000

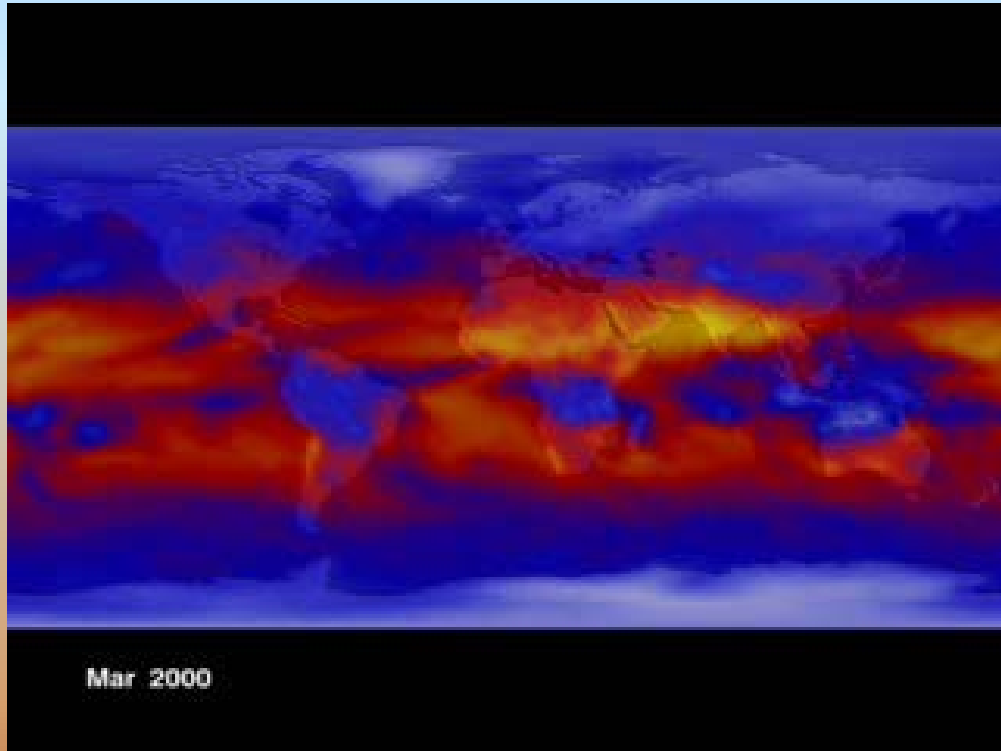
Odbite
promieniowanie
krótkofalowe
(W/m^2)

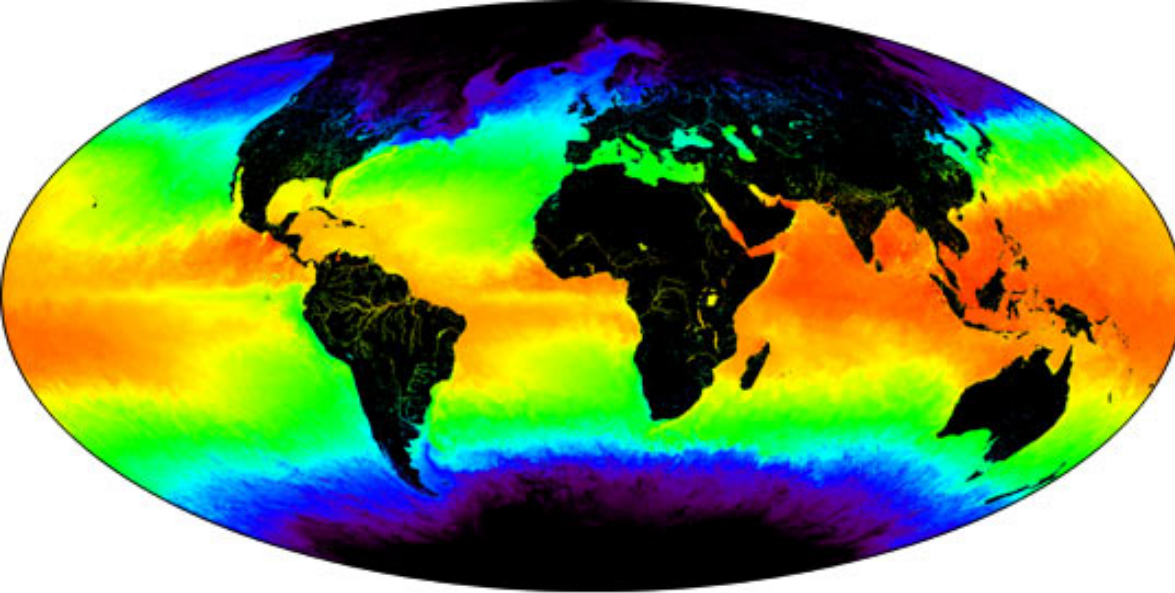
Bilans
promieniowania
Ziemi – efekt
cieplarniany

Promieniowanie
długofalowe
Ziemi
(W/m^2)

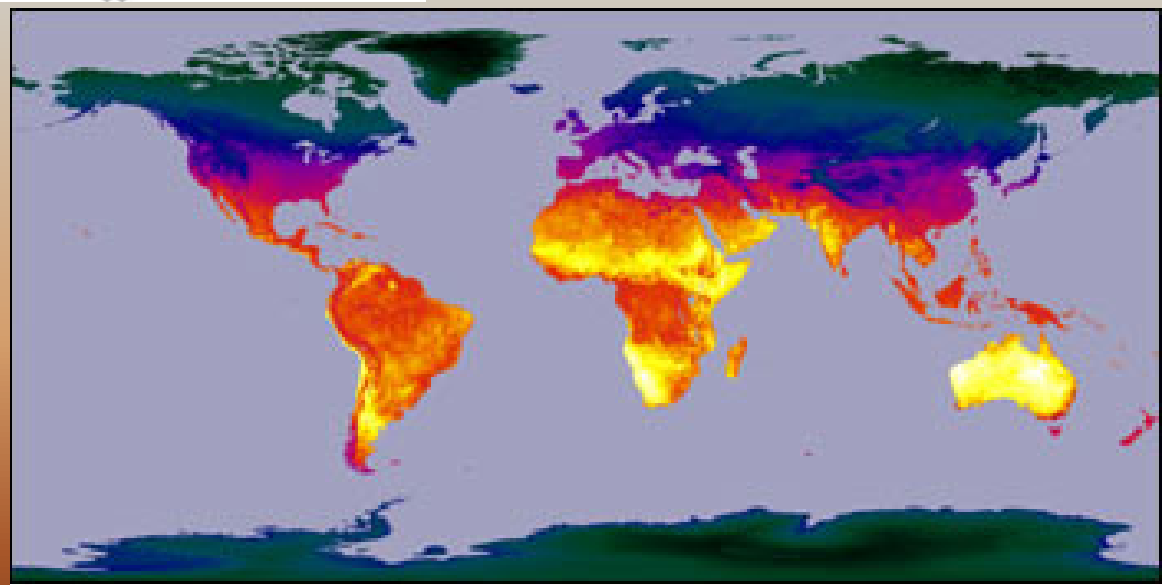

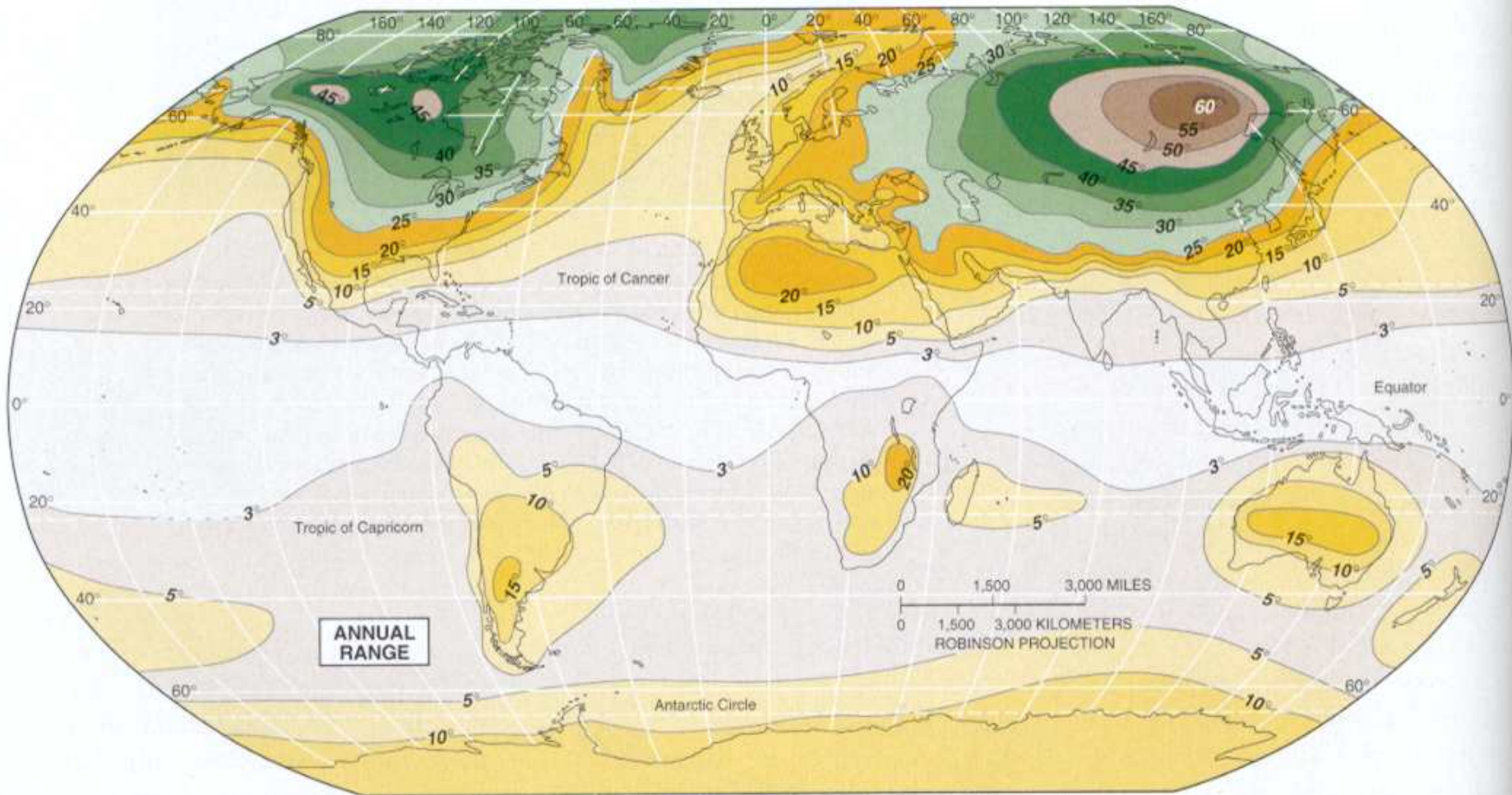

Sea Surface Temperature (°C)

Land Surface Temperature (°C)

ANNUAL RANGE

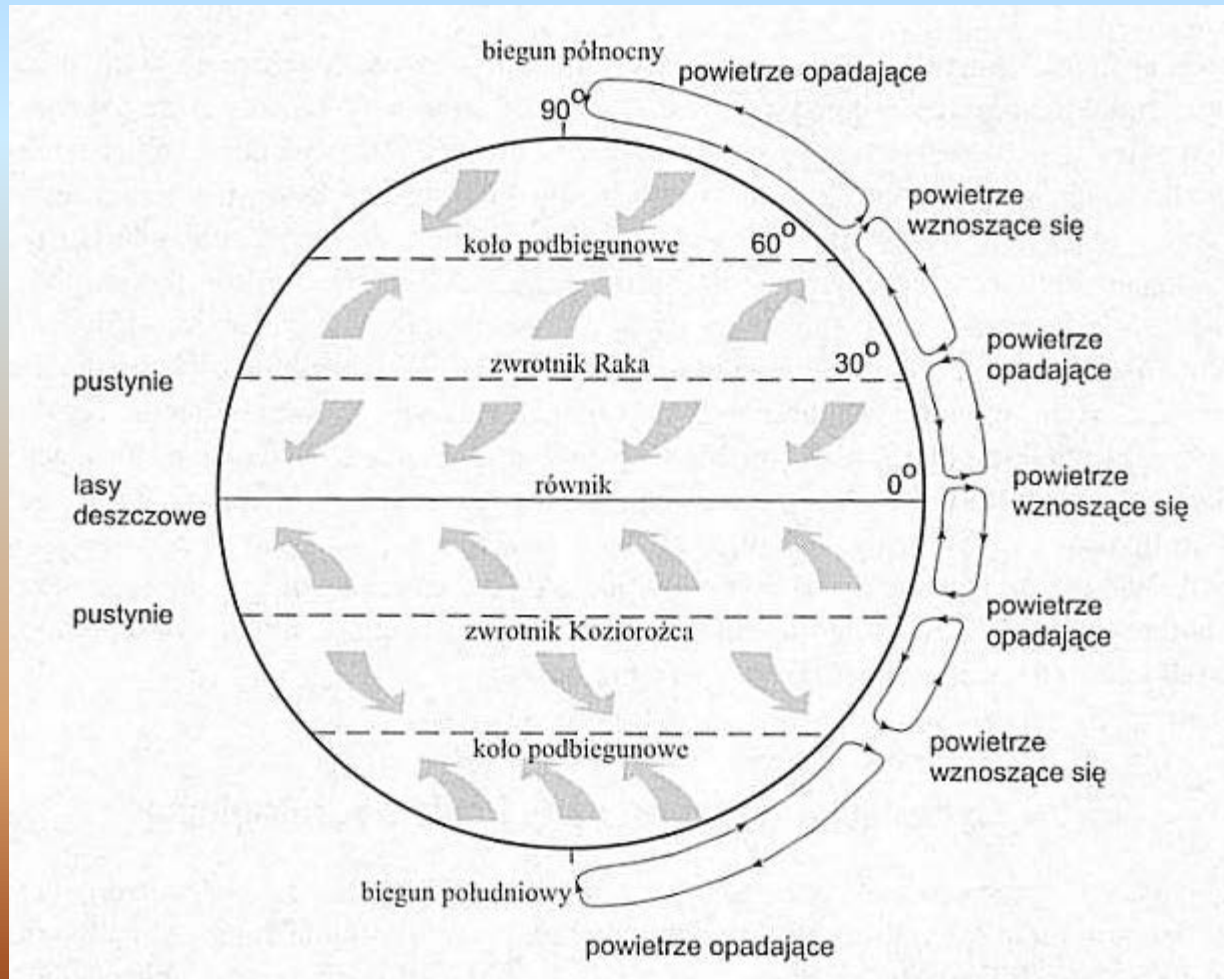
F°	5	9	18	27	36	45	54	63	72	81	90	99	108	F°
C°	3	5	10	15	20	25	30	35	40	45	50	55	60	C°

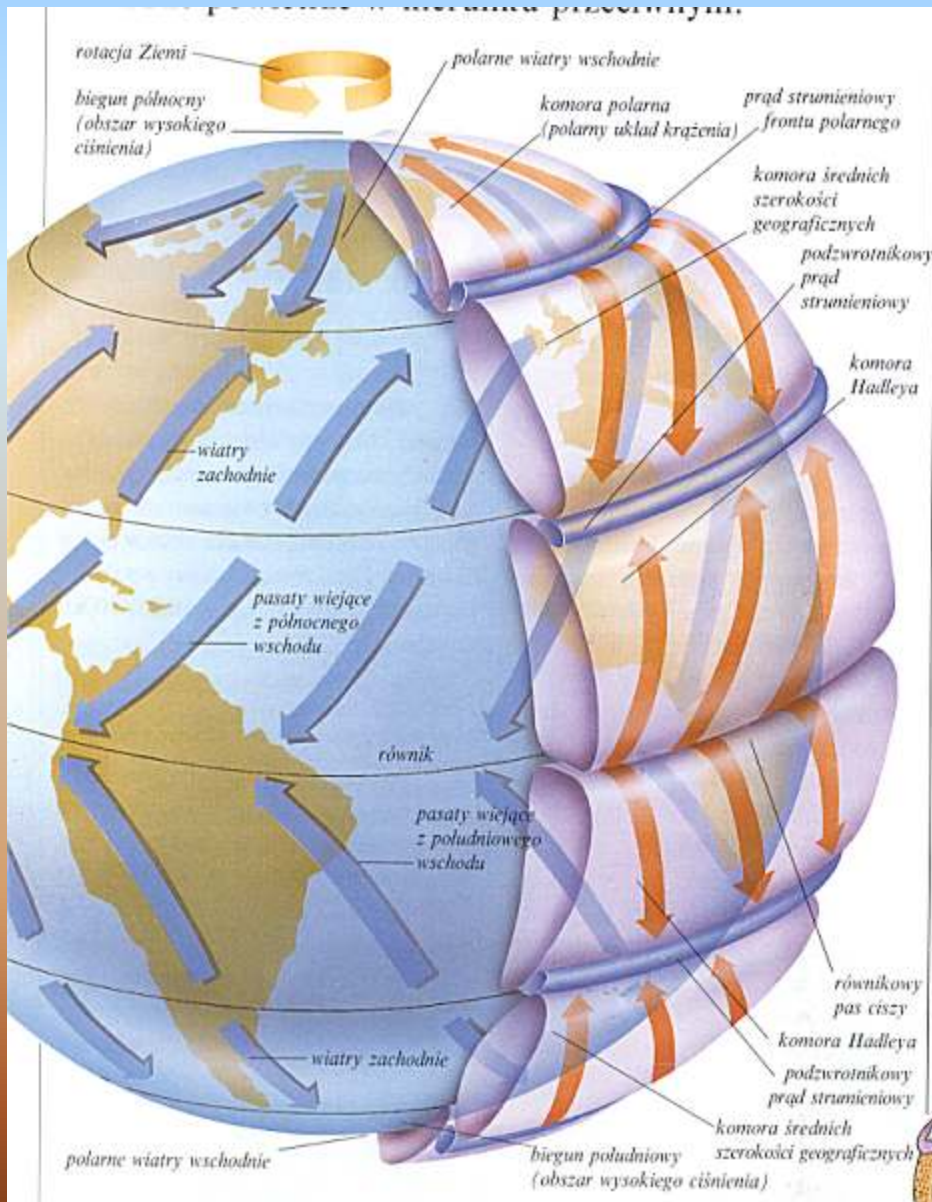
FIGURE 5.17 Global annual temperature ranges.

A generalized portrait of the annual range of global temperatures in Celsius degrees (conversions to Fahrenheit degrees shown on scale). The mapped data show the difference between January and July temperature means.

Amplituda temperatur (styczeń – lipiec)

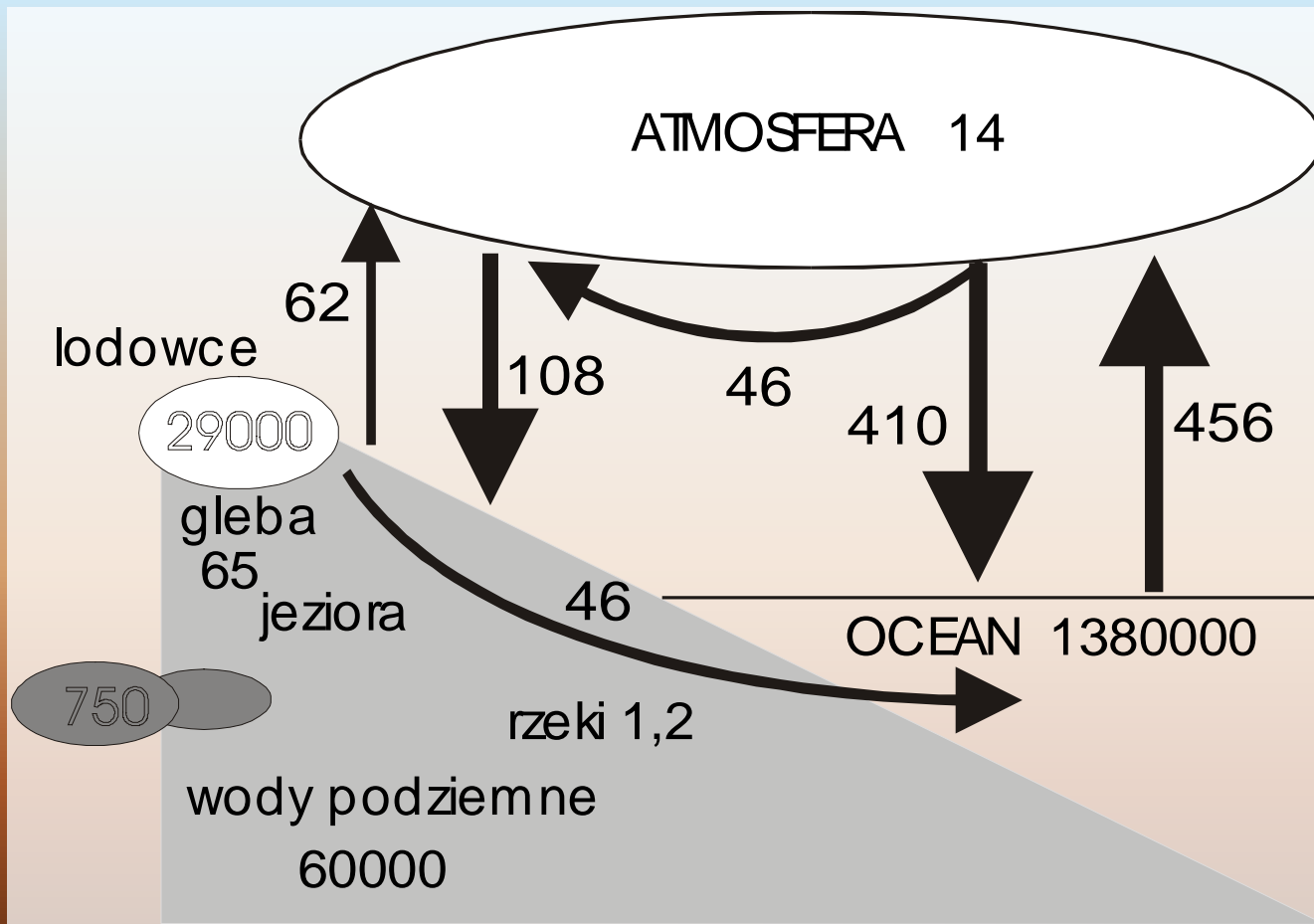
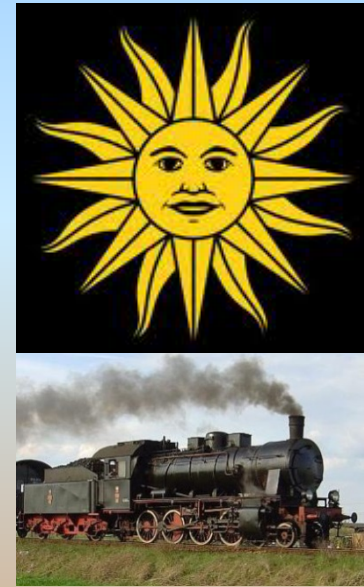
Cyrkulacja atmosferyczna

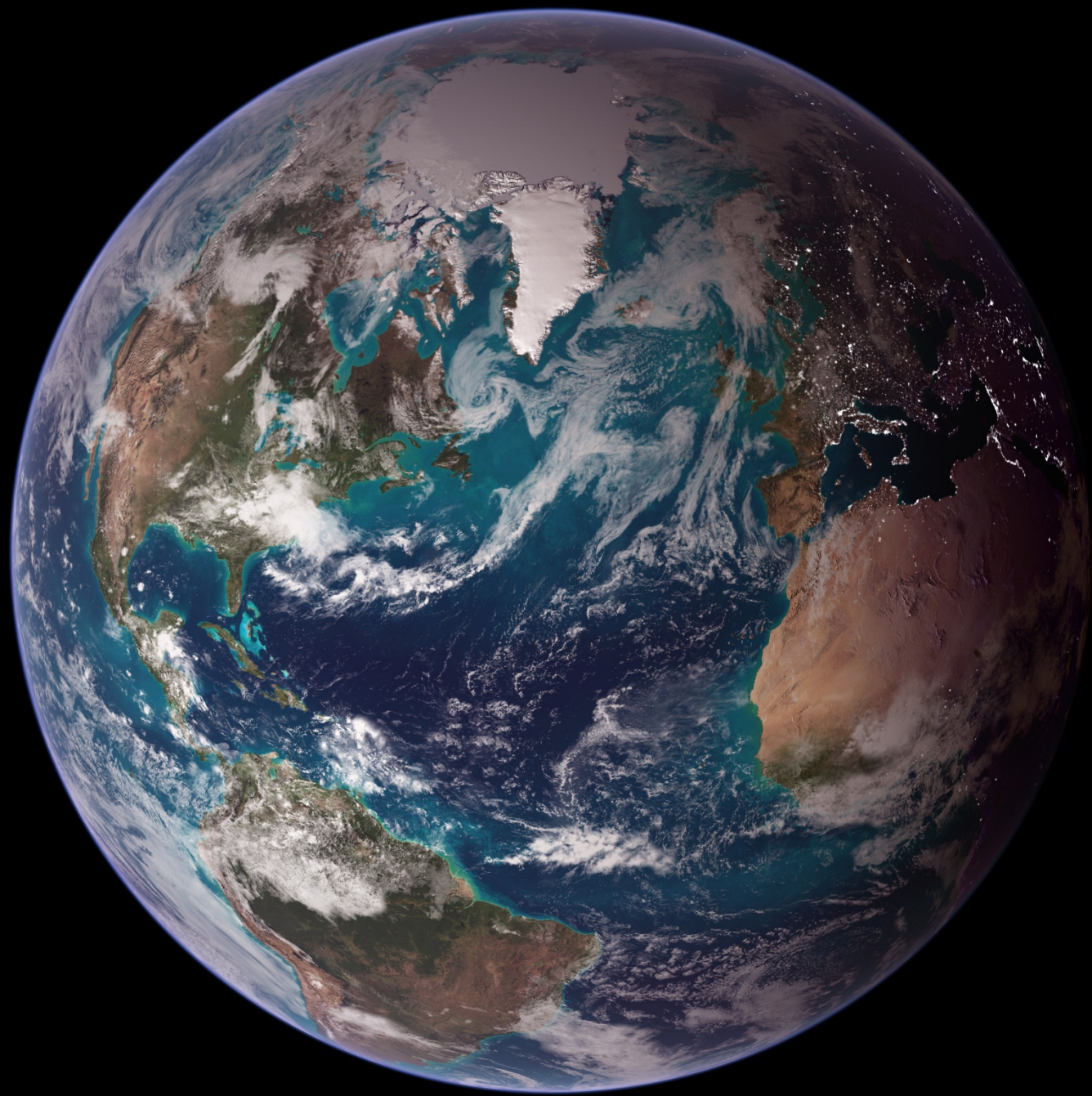

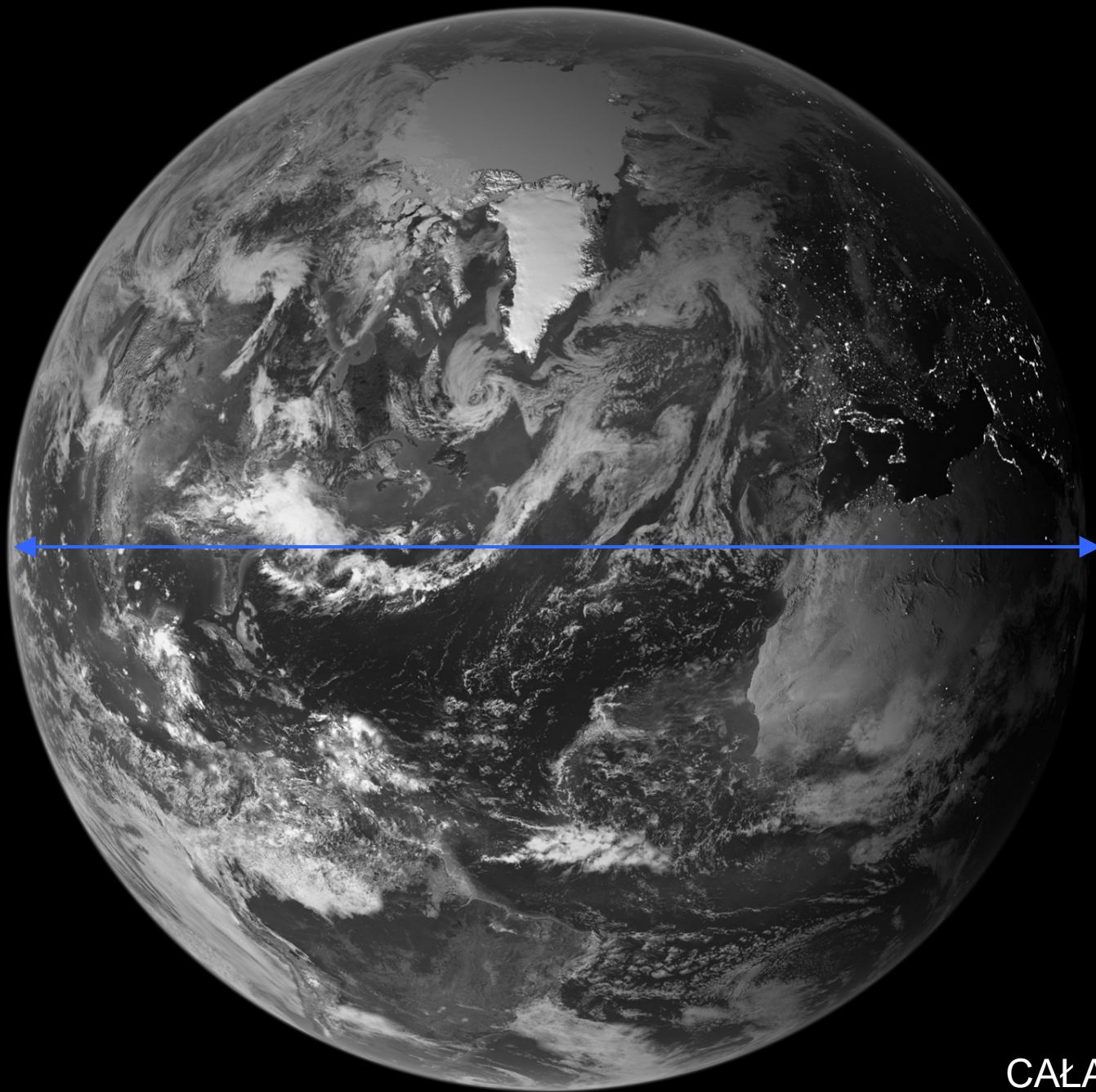

Cyrkulacja atmosferyczna

Obieg wody, tys. km³/rok

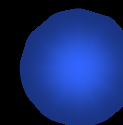

12742 km

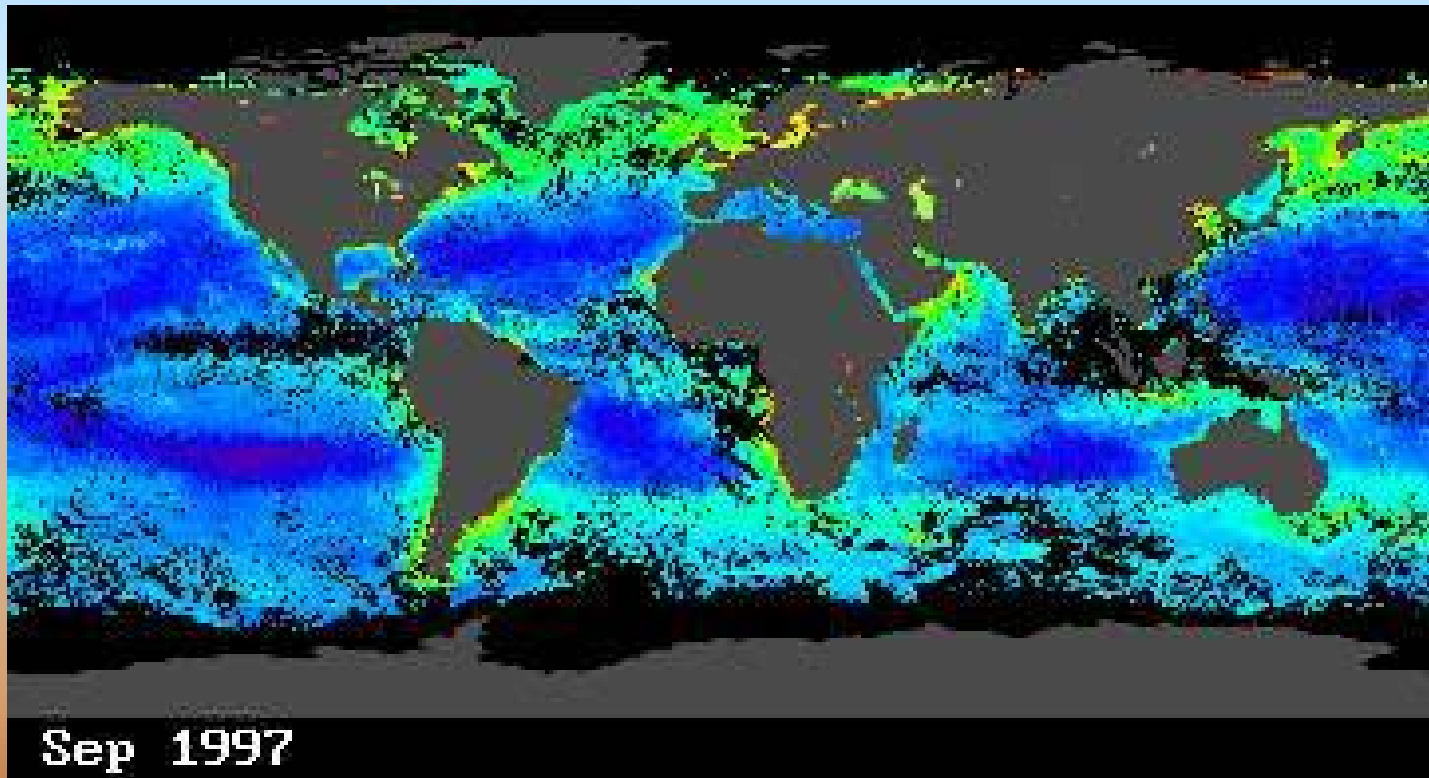
1358 km

CAŁA WODA OCEANÓW

Sezonowość opadów atmosferycznych SEAWIFS

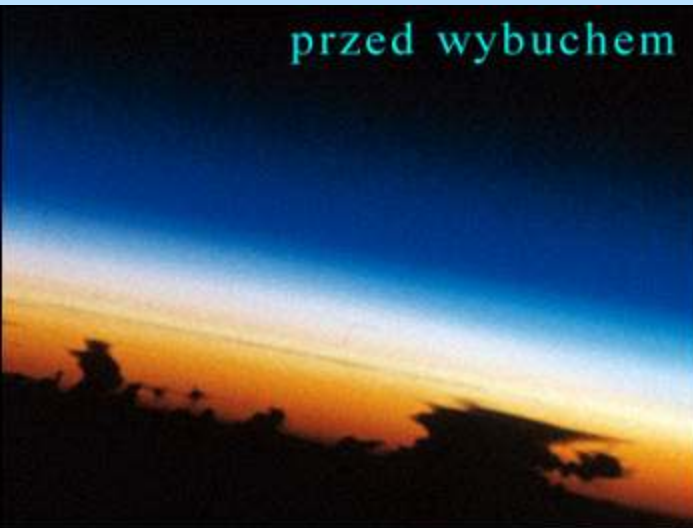
ERUPCJA WULKANU PINATUBO NA FILPINACH

Date taken: 1991-06-15

Copyright: Ian Sharp (Wirraway)

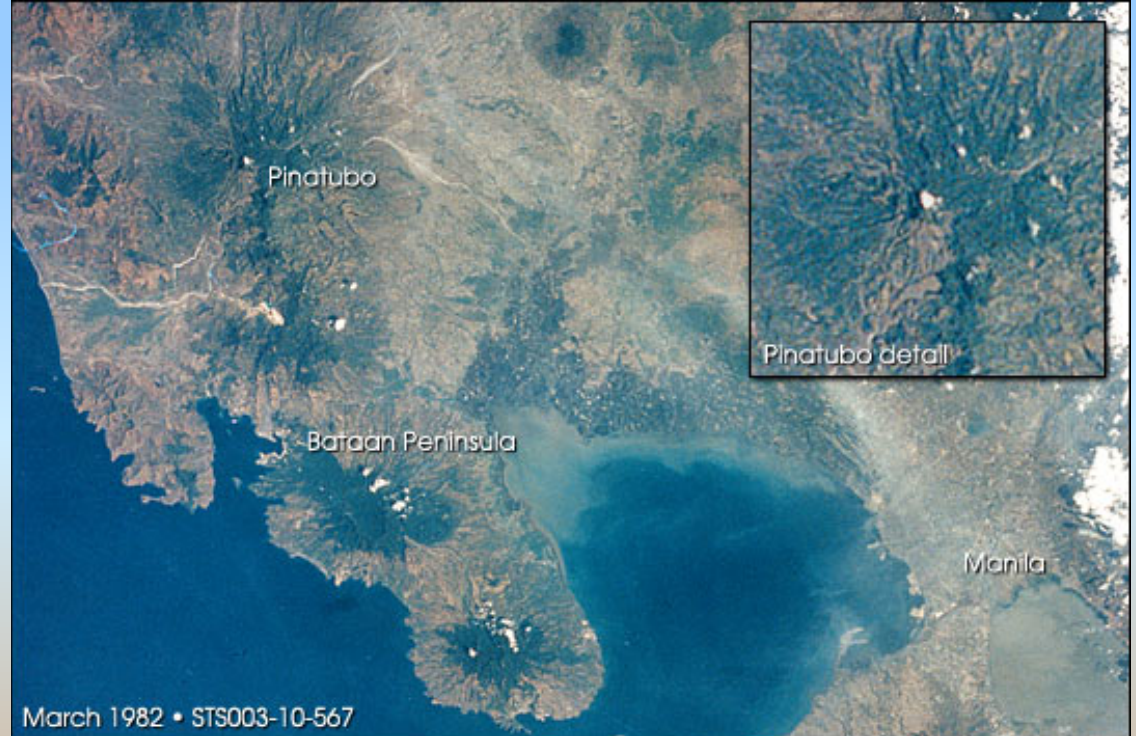
Erupcja Pinatubo Filipiny, 1991

August 30, 1984

August 8, 1991

- pyły i gazy sięgnęły stratosfery
- 15 mln ton SO_2 do stratosfery → aerozol siarczanowy
- absorpcja promieniowania słonecznego
- obniżenie temperatury globalnej średnio o $0.6\text{ }^\circ\text{C}$

<http://earthobservatory.nasa.gov>

Warto zaprenumerować!

